

**Lunds universitet  
Socialhögskolan  
Socialt arbete med inriktning mot kulturmöten och integration  
Höstterminen 2002**

# **"DET HADE VARIT BRA OM DET HADE VARIT BÄTTRE"**

**En undersökning om asylbarnens situation i nordvästra Skåne.**

**Författare: Jonas Jönsson  
Marie Krizsan  
Handledare: Shari J Granlöf**

## **ABSTRACT**

Our purpose was to elucidate the situation of asylum children that lives in Sweden. As we sat out to do this we had the following central framing of questions:

- Who has the ultimate responsibility of the asylum children?
- What is the situation of the asylum children in northwestern Skåne?
- How does the cooperation between governments function concerning the situation of the asylum children in Sweden?

To do this we chose to interview eight representatives of different organisations and authorities. That way we tried to get as broad and fair picture as possible of the situation of asylum children in Sweden.

Our survey showed that there is a lack of clear directives from government level. We could also see that several officials felt a considerable hopelessness in their work and concern for these children. They indicated that there were shortages in the cooperation between authorities, as well as concerning the situation of asylum children in Sweden.

<b>FÖRORD</b> .....	4
<b>1. INLEDNING</b> .....	5
1.1. PROBLEMFÖRMULERING.....	5
1.2. BEGRÄNSNINGAR.....	7
1.3. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR.....	8
<b>2. METOD</b> .....	8
2.1. VAL AV METOD.....	8
2.2. INTERVJU (formell).....	9
2.3. URVALSMETODER.....	9
2.4. BESKRIVNING AV INFORMANTER.....	9
2.5. GENOMFÖRANDE.....	10
2.5.1. Frågornas ordning och formulering.....	10
2.6. RESULTATENS TILLFÖRLITLIGHET.....	10
2.7. ETISKA ÖVERVÄGANDEN.....	11
<b>3. TEORI</b> .....	12
3.1. TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER.....	15
3.2. TIDIGARE FORSKNING.....	18
3.3. BEGREPPSDEFINITIONER.....	20
3.3.1. Barnets bästa.....	20
3.3.2. Barnperspektiv.....	21
3.3.3. Asyl.....	21
3.3.3.1. Att söka asyl i Sverige.....	22
3.3.4. Flykting.....	23
3.3.5. Utlänningsnämnden.....	24
<b>4. FORTSATT FRAMSTÄLLNING</b> .....	24
<b>5. ANALYS MED UTDRAG UR INTERVJUERNA</b> .....	25
5.1. INTERVJU MED LÖPANDE ANALYS.....	25
5.1.1. Hur länge har de arbetat med asylbarn?.....	25
5.1.2. Begreppet barnperspektiv, vad innebär det för dig?.....	26
5.1.3. Någon förändring i ditt arbete, vad gäller asylbarn, från du började fram till idag?.....	28
5.1.4. Situationen för asylbarn i Sverige - nordvästra Skåne.....	31
5.1.5. Vem har yttersta ansvaret för asylbarnens situation i Sverige?.....	34
5.1.6. Vad innebär det för dessa barn?.....	36
5.1.7. Skulle det kunna se annorlunda ut?.....	38
5.1.8. Samarbetet mellan myndigheter/organisationer kring asylbarnens situation?.....	40
5.1.9. Hur mycket kommer barnen till tals i mötet?.....	46
5.1.10. Fria tillägg från informanterna.....	48
5.2. ANALYS EFTER JAMROZIK OCH NOCELLAS TEORI.....	49
<b>6. SLUTDISKUSSION</b> .....	53
<b>7. KÄLLFÖRTECKNING</b> .....	55
<b>8. BILAGOR</b> .....	56
8.1. Bilaga 1. Intervjuguide.....	56

## FÖRORD

Vi vill rikta ett stort tack till alla informanter som varit vänliga att ta emot oss och svara på våra frågor. Utan er generositet med era erfarenheter och tid hade inte denna uppsats kunnat komma till stånd.

Vi vill naturligtvis även tacka vår handledare Shari J Granlöf för hennes ovärderliga hjälp. Genom sin positiva och engagerade handledning har hon via konstruktiv kritik och goda råd hjälpt oss framåt med uppsatsen.

Åsa Majander, bibliotekarie på biblioteket vid Campus Helsingborg, har varit en klippa när det har gällt att få fram relevant litteratur snabbt och lätt. Du har underlättat vårt arbete.

Även Patrik Borgkvist och Sune Lundquist, vaktmästare på Campus Helsingborg, och ansvariga för utlåningen av minidisc-spelarna ska ha ett stort tack. Utan er hjälp och flexibilitet hade vi haft otroligt mycket mer arbete och bekymmer med denna uppsats.

Vi vill rikta ett särskilt tack till Håkan Johansson, flyktingsekreterare, för hans tips och förmedling av kontakter.

Även Catrin Fallesen ska ha ett tack för att hon med kort varsel tog sig tid att läsa igenom vårt abstract och ge oss synpunkter på detta.

Vi vill slutligen även tacka våra familjer för att de stått ut med vår ångest och oro under såväl tidiga morgnar som sena kvällar. Utan ert stöd och förståelse hade vi inte kunnat prestera en vettig tanke under denna kaotiska tid.

## 1. Inledning

### 1.1. Problemformulering

Efter det senaste valet vaknade Sverige upp till ett valresultat som visade att de åsikter som gör gällande att vi ska minska invandringen och mottagandet av flyktingar har vunnit mycket mark. Därmed är numera politiker med dessa åsikter med i många av de beslutande organen i landet.

När man lyssnar på olika debattprogram eller allmänt försöker känna av stämningen ute bland människor så verkar det finnas en legitimitet för att se ner på och vara arg på flyktingar och asylsökande. Från och till i diskussioner kan man också utläsa en tro på att de asylsökande som kommer till Sverige får allt serverat men även att de är roten till allt ont som händer. Sådana fakta om ekonomi och brottslighet är lätt att ta fram om man bara vill anstränga sig lite.

I vår diskussion som resulterade i denna uppsats, kom vi bland annat fram till att något som vi tycker är dåligt belyst i medierna, är asylbarnens situation och hur det fungerar i och mellan myndigheter och organisationer.

För att undvika missförstånd vill vi redan här beskriva ett begrepp som vi kommer att tala genomgående om i detta arbete, begreppet är asylbarn. Med asylbarn menar vi de barn som lever i sina familjer som asylsökande i Sverige. De har alltså inte fått asyl ännu, utan väntar på besked om att de får stanna eller är tvungna att åka hem. Detta är viktigt att klargöra redan här i inledningen, då vi talar om dessa barn i hela vårt arbete.

Dessa barns föräldrar är inte berättigade till samma välfärd i form av sjukvård, tandvård och liknande vilket vi andra, som befinner oss i Sverige är. För att förtydliga vad vi menar kan vi som exempel jämföra asylsökande med flyktingar. En flykting i Sverige har rätt till samma välfärd som vilken annan svensk medborgare som helst, detta till skillnad mot asylbarnens föräldrar. Dock skall det nämnas att de barn som söker asyl i Sverige men inte fått det, har precis samma rättigheter som vem som helst. Skillnaden ligger alltså i de rättigheter som deras föräldrar har i det svenska samhället.

Vi har också en tanke om att dessa barn kan riskera att "bollas runt" mellan olika myndigheter, då de på grund av sina föräldrar indirekt lever i en gråzon av det svenska välfärdssamhället. Just det faktum att deras föräldrar inte har samma rättigheter tror vi kan påverka ansvarsfrågan för dessa barn. Kanske är det så att man som tjänsteman blir lite osäker kring vad som gäller för dessa barn då deras föräldrar inte får samma behandling som alla andra. Som tjänsteman kommer man kanske till och med att tvivla på vad som är barnets bästa, vilket kommer upp i en rapport av Barnombudsmannen (00-09-26). Vidare har vi en föreställning om att asylbarnen kanske inte får komma till tals, på ett sådant sätt som vore önskvärt, i möten med myndigheter. Under arbetets gång kommer vi att försöka åskådliggöra detta vidare.

Då vi säger att vi undersöker asylbarnens situation i nordvästra Skåne menar vi; den situation som vi ser att dessa barn tvingas leva under, då deras föräldrar ställs utanför den normala välfärden som finns i Sverige. Detta tror vi kan påverka barnen på olika sätt, vilket vi kommer in på under arbetets gång.

I vår uppsats har vi valt att inte ta upp sådana problem som är specifika för asylbarn vilka kommit till Sverige utan sällskap av någon släkting eller anhörig, så kallade ensamkommande barn. Vi också valt att inte ta med asylbarn som lider av Posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). Vidare har vi inte heller tagit med de asylbarn som lever i sina familjer, men som lever gömda från de svenska myndigheterna. Dessa barn brukar i media och litteratur beskrivas som gömda barn.

Att vi valt att göra dessa avgränsningar beror på att vi har haft för avsikt att lägga fokus på hur barnen har det i sina familjer. När vi valde att utelämna dessa tre grupper var det för att vi ville avsmalna vårt undersökningsområde. Att vi gjorde detta val beror på att undersökningsområdet är oerhört stort och att vi har en begränsning i hur mycket vi kan undersöka i denna uppsats. Vi tror också att vår undersökning blir tydligare då vi lyfter ut en liten grupp av de asylsökande och tittar på denna.

Vi tycker att det hade varit intressant att undersöka hur barn med PTSD, gömda barn och ensamkommande barn har det i Sverige. Vi har också funnit att mycket av den befintliga forskningen rör dessa områden. Dock har vi valt en annan inriktning eftersom vi tycker det är

intressant och spännande att belysa asylbarnens situation i sina familjer, med utgångspunkt i nordvästra Skåne.

Vi har valt att titta på asylbarnens situation i nordvästra Skåne ur ett så brett myndighetsperspektiv som vi tycker att vi har haft möjlighet att göra. Vi känner att det är viktigt att belysa olika myndigheters syn på frågan och de eventuella problem de ser kring asylbarnen i sina familjer. Då tänker vi både på problem mellan olika myndigheter och de problem som kan ligga hos den egna myndigheten.

## **1.2. Begränsningar**

När vi började planera hur vi skulle genomföra denna C-uppsats var vår ursprungliga tanke att intervjua såväl tjänstemän som asylbarn. Då intervjuerna med asylbarnen av, olika anledningar, föll bort visade det sig att vissa av våra frågor till tjänstemännen blev mindre relevanta för arbetet. Detta eftersom de inte förde arbetet framåt eller hjälpte till att uppfylla syftet med arbetet. Av denna anledning har vi valt att inte redovisa dessa i analysen.

I vår undersökning har vi valt att intervjua några av de organisationer och myndigheter som asylbarnen stöter på/kan stöta på i sin vardag. Vårt urval har begränsats av vilka som har velat och haft möjlighet att ta emot oss. Vissa av informanterna har vi känt personligen och andra inte.

De myndigheter/organisationer vi valt undersöka är följande;

- barnavårdscentralen (BVC)
- barnhälsovårdspedagog
- barn- och ungdomspsykiatri (BUP)
- migrationsverket
- skolan, lärare i grundskola
- skolpsykiolog
- socialförvaltningen, behandling
- socialförvaltningen, utredning

Något som också har påverkat resultatet är vår förförståelse, men även det faktum att vi kommer från svenska förhållanden och från mindre städer. En annan omständighet som har påverkat arbetet är att vi är en man och en kvinna som utfört intervjuerna och skrivit arbetet. Vad som också kan ha haft inverkan då vi skrivit arbetet är att en av oss har barn och den andra inte, vilket i sin tur kan ha påverkat sättet att se på asylbarnens situation. Men detta känner vi snarare som en tillgång än en begränsning.

På grund av motvilja från vissa myndigheter gick det inte att genomföra vår ursprungliga tanke som var att intervjua asylbarn eller deras familjer. Denna begränsning har vi försökt att

kompensera med en större bredd av myndigheter för att på ett så allsidigt vis som möjligt försöka belysa asylbarnens situation i Sverige.

En annan viktig begränsning i vårt arbete är att vår undersökning endast rör myndigheter i nordvästra Skåne och därmed ger undersökningen ingen rikstäckande bild.

Slutligen vill vi påpeka att vår syn på asylbarnens situation naturligtvis också präglas av att vi är socionomstudenter som går 6: e terminen på socialhögskolan.

### **1.3. Syfte och frågeställningar**

Vårt syfte är att försöka belysa asylbarnens situation i Sverige, med utgångspunkt i nordvästra Skåne, samt belysa ansvarsfrågan. För att uppfylla detta syfte har vi valt att använda oss av följande huvudfrågeställningar;

- Vem har det yttersta ansvaret för asylbarnen i Sverige?
- Hur ser situationen ut för asylbarnen i nordvästra Skåne?
- Hur ser samarbetet ut mellan myndigheterna vad gäller asylbarnens situation i Sverige?

## **2. METOD**

### **2.1. Val av metod**

Vi har gjort åtta intervjuer med myndigheter och organisationer istället för fyra med myndigheter plus fyra med asylbarn. Vi har även skickat e-mail till Mona Sahlin (justitiedepartementet) med våra frågor för att se om vi kunde få en åsikt på strukturell nivå.

Efter ett par veckor blev vi förmedlade en kontakt på utrikesdepartementet istället. Dagen innan arbetets inlämnande fick vi till stånd en intervju med Barbro Holmberg. Eftersom hon inte kunde svara på mer än ett par frågor, men även på grund av tidsbrist har vi valt att utelämna denna intervju. Detta eftersom vi kände att vi inte hade tillräckligt med tid att analysera denna intervju så genomgripande som vi ville.

Vi har valt att arbeta med kvalitativ metod eftersom vi vill gå djupare in i asylbarnens situation än vad vi känner att man gör med en kvantitativ metod. Detta insamlade av



mjukdata tror vi kommer att ge oss en mer nyanserad bild. Detta då informanterna genom denna undersökningsmetod har större frihet att utveckla sina svar<sup>1</sup>. Vidare har vi genom att använda oss av denna intervjuemetod försökt vara smidiga mot våra informanter då detta är en metod av datainsamlig som är accepterad i det moderna samhället.<sup>2</sup>

## 2.2. Intervju (informell)

Det som påverkat intervjuerna och arbetet är att Jonas arbetat med asylbarn inom socialtjänsten under sommaren 2002. Detta har också inneburit att en del kontakter knutits, vilka vi använt oss utav för att få tips om lämpliga organisationer och myndigheter att intervjua.

## 2.3. Urvalsmetoder

Efter att vi hade diskuterat saken bestämde vi oss för att vårt urval av informanter skulle ske efter de myndigheter som vi antog, men även fått tips om, hade kontakt med asylbarn.

## 2.4. Beskrivning av informanterna

Här följer en kort presentation av våra informanter. Vi har valt att ta med storleken på de samhällen de är verksamma i samt hur vi kom i kontakt med dem för att ni som läsare ska få en bild av bredden på undersökningen.

**Migrationsverkets** informant, som arbetar i en större stad i nordvästra Skåne, fick vi kontakt med genom en annan kontakt.

**Socialtjänstens** informant (utredning) arbetar i en medelstor stad i nordvästra Skåne och är en personlig kontakt.

**Skolans** informant arbetar i en medelstor skola i nordvästra Skåne. Kontakten knöts efter ett tips från en tidigare kontakt.

**BUP: s** informant arbetar i nordvästra Skåne i en större stad. Var den som svarade som vi ringde.

**Socialtjänstens** informant (behandling) arbetar i en mellanstor stad i nordvästra Skåne och är en förbindelse som kom till efter ett tips från en annan kontakt.

---

<sup>1</sup> Halvorsen, K. Samhällsvetenskaplig metod, s.78

<sup>2</sup> Svensson, P., Starrin, B. Kvalitativa studier i teori och praktik, s. 52

**BVC:s** informant arbetar i en medelstor stad och är även den ett tips från en annan kontakt. **Skolpsykologernas** informant arbetar i en liten stad och blev aktuell genom en rundringning till olika kommunkontor.

**Barnhälsovårdpsykologens** informant arbetar i en större stad och var ett tips från en kontakt.

## **2.5. Genomförande**

Vi har vid våra intervjuer använt oss av diktafon och har direkt efter varje intervjutillfälle transkriberat dessa i sin helhet. För att underlätta för oss och er som läsare har vi omvandlat intervjuerna från talspråk till skriftspråk. För att bevara så mycket som möjligt av informantens sätt att uttrycka sig och därmed upplevelsen och förståelsen av personerna i undersökningen har vi valt att presentera stora citat.

Vi har i vår undersökning främst använt oss av primärdata dock ska det nämnas att vi har gjort stora ansträngningar att få in sekundärdata från organisationer och myndigheter som arbetar med asylbarn. De sekundärdata som vi använt oss av är främst från rapporter, artiklar och tidningar, men även från en del böcker samt Internet. Mycket av vårt informationssökande efter lämpligt material har skett via Internet. Men vi har även ringt och skrivit till olika myndigheter och organisationer, bland annat Rädda Barnen, Mångkulturellt Centrum och Röda Korset, för att få tips om litteratur och forskning inom vårt problemområde. Utöver detta har vi också använt oss av universitetets olika databaser.

### **2.5.1 Frågornas ordning och formulering**

Vi har valt att börja våra intervjuer med frågor som berör informanternas bakgrund och deras definition av begreppet ”barnperspektiv”. Sedan har vi gått vidare med frågor som berör ansvar, bemötande och samarbete. Slutligen har vi ställt frågor som rör myndighetspersonen i mötet med barnen. För att sedan få en trevlig avslutning, där informanten givits lite mera utrymme för sina åsikter och tankar, utöver våra frågor, har vi givit dem möjlighet att utveckla dessa eventuella åsikter eller tankar som vi berört eller inte berört.

## **2.6. Resultatens tillförlitlighet**

Vi är väl medvetna om att man kan få en sned bild av asylbarnens situation då undersökningen grundar sig på ett begränsat antal informanter. Vi tänker då exempelvis på samarbetet mellan olika organisationer. Här kan resultatet bli snedvridet på grund av att en

tjänsteman inte kommer överens med en kollega inom en annan organisation. Detta kan leda till att informanten upplever att samarbetet är dåligt med denna organisation. Det är möjligt att vi fått en annan bild om vi frågat flera informanter inom samma organisationer. Men å andra sidan tycker vi att vår undersökning har en tillförlitlighet då ett flertal av informanterna visar på samma åsikter i vissa frågor. Vi tycker oss kunna påstå att detta stärker vår undersökning.

Då vi samlat in informationen upplever vi att vi haft en avslappnad och trevlig stämning med informanterna. Tyvärr är det så att mikrofonen påverkar människor negativt. Vi kunde få en känsla av att den hämmade något. Slutligen anser vi att vi lyckats mäta det vi tänkt göra och därmed anser vi att undersökningen har validitet.

Då vi har valt att göra en så liten kvalitativ undersökning som åtta intervjuer, gör detta att resultatet kan bli något skevt då informanternas berättelser kan var färgade av dåliga erfarenheter av andra tjänstemän på andra myndigheter. Detta kan leda till en felaktig bild av verkligheten. Men sett ur asylbarnens bästa är också detta något som påverkar deras situation, vilket gör denna problematik intressant för vårt arbete. Vad det gäller den empiri, inom psykologin, vi har använt oss av känner vi att den stärker våra påståenden.

## **2.7. Etiska överväganden**

Visst kan det vara känsligt att komma in till myndigheter och fråga dem om hur de ser på asylbarnens situation i Sverige. Man kan säkert känna det obehagligt att uttala sig när man vet att vi ställer samma frågor till ett flertal olika myndigheter. Detta eftersom man inom organisationerna vet att det rör sig om ett ganska begränsat antal tjänstemän som är i kontakt med asylbarn i nordvästra Skåne, vilket är vårt undersökningsområde. Det är därför viktigt för oss att vara tydliga med anonymitet och att inget intervjumaterial sparas. Risken skulle annars kunna vara att vi startar processer mellan myndigheter som skulle kunna komma att påverka deras framtida samarbete på ett negativt vis.

Vi känner trots detta att det är viktigt att lyfta fram asylbarnens situation i samhället bland annat eftersom det finns så lite forskning om dessa, men också för att belysa denna, som vi uppfattar det, osynliga grupp.

Vi anser att om vi är tydliga och respektfulla mot våra informanter så är denna undersökning till mer nytta än skada. Vi har tänkt att de ska vara anonyma, men om någon begär det kommer vi att skriva ut deras namn.

### 3. TEORI

Vi har valt att använda Jamrozik och Nocellas teori om residualist conversion of social problems och KASAM, känsla av sammanhang som teorier samt BBIC, barnets behov i centrum som praktisk handlingsmodell. Vårt val av teorier har färgats av den förförståelse vi fått genom media, vår utbildning och tidigare erfarenheter av asylbarnens situation i Sverige.

Att vi valt att använda oss av Jamrozik och Nocellas teori om *residualist conversion of social problems* beror på att vi önskat undersöka om eventuella strukturella fenomen ligger till grund för problematiken kring asylbarnens situation i Sverige. Teorin om KASAM valde vi för att lättare se hur barnet har det i såväl familjen som samhället. För att göra detta ännu tydligare valde vi också ett verktyg som används i praktiskt socialt arbete, BBIC. Denna känner vi har relevans då den på ett bra sätt belyser eventuella problem och tillgångar kring barnet, sett ur barnets perspektiv och utifrån dess behov.

Vi vill inleda med att redogöra för Jamrozik och Nocellas teori om Residualist conversion of social problems:

*Sociala problem är sociala tillstånd som uppstår ur strukturella och kulturella arrangemang i samhället och orsakar socialt och ekonomiskt krångel i dessa. De uppfattas på något sätt som ett hot mot etablerad ordning och maktstruktur. Dessa "negativa tillstånd" är biprodukter av de värderingar och mål som ett samhälle, speciellt dess dominanta maktstrukturer, försöker sträva efter och bibehålla. De utgör en logisk negativ rest av de aktiviteter som riktas mot strävan efter sådana dominerande värden, intressen och motsvarande mål<sup>3</sup>.*

(Fri översättning av författarna.)

---

<sup>3</sup> Jamrozik, A., Nocella, L. s. 199

Alltså grundar sig Jamrozik och Nocellas teori i att sociala problem är det sociala tillståndet som uppstår ur strukturella och kulturella förhållanden i samhället. Därmed skapas sociala och ekonomiska störningar inom systemet. Då dessa störningar uppstår/uttrycks uppfattar man dem som hot för den ordning och maktstruktur som råder i samhället. Dessa negativa störningar är produkter av de värderingar och mål som samhället och särskilt då den rådande maktstrukturen försöker eftersträva och hålla igång. Kort sagt: de utgör en logisk negativ rest av de aktiviteter som är styrda av de rådande värdena, intressena och målen.<sup>4</sup>

För att kunna bibehålla dessa värderingar och intressens legitimitet kan man ge en bra förklaring, avsiktligt agera eller hänföra sådana problem till kännetecknen för den del av befolkningen som upplever dem<sup>5</sup>, istället för att lösa dem med strukturella förändringar<sup>6</sup>. Det vill säga man gör sociala problem, vilka speglar samhällets värderingar och intressen, till tekniskt lösbara genom administrativ metod och därmed har man omvandlat ett samhällsproblem till ett objektiva administrativt problem (=lösningsbart problem). Därmed ligger aldrig problemet på strukturell nivå, eller åtminstone så gör det inte det särskilt länge. Det finns hela tiden en kraft som vill göra problemet till ett individ- eller gruppproblem.

Ett annat sätt man kan beskriva Jamrozik och Nocellas teori på är att de ser individerna på olika nivåer som möts på en arena. På denna arena möts allmänheten och staten och man för ner sociala problem från politisk/social arena (där de är en rest efter dominant värden och intressen) till administrativ arena (genom individuella förklaringsmodeller) och vidare till den operativa arena (där ”resten” blivit till personliga problem som påverkar människor).

Genom att man behandlar sociala problem olika på de olika arenorna kan man också lyckas undvika ett fokus på de strukturella problemen. På den politiska/sociala arenan kan man göra en strukturell förändring, såsom en lagstiftning eller en förändring i fördelningen av resurser. Därefter kommer problemet till en administrativ nivå där det omvandlas till ett tekniskt lösbart problem. För att detta ska lyckas använder man sig av forskning, administrativ nydaning och låter experter komma till tals.

---

<sup>4</sup> Jamrozik, A., Nocella, L. s. 199 - 200

<sup>5</sup> Jamrozik, A., Nocella, L. s. 103

<sup>6</sup> Jamrozik, A., Nocella, L. s. 7

Då problemet blivit tekniskt lösbart kommer det till den operativa nivån. Här blir problemet något personligt hos olika grupper med vissa speciella definierade karaktäristiska som ex. utbildningsnivå, yrkesgrupper, ålder, kön eller religion. För att lösa detta krävs insatser av professionella hjälpare, vilka kan komma att använda sig av exempelvis terapi, experthjälp, övervakning och dokumentation som metoder för ingripande. Om de professionella lyckas hjälpa någon tolkas det som en legitimering av den givna politiken och dess underliggande värderingar och intressen eftersom man därmed demonstrerat effektiviteten hos de metoder som används. Skulle man däremot misslyckas ses det som att mottagaren har en svårighet att rätta till sin personlighet eller som en defekt, en ovillighet att svara på behandlingen. I vilket fall som helst är systemet som är källan till det sociala problemet befriat från skuld.

Om det uppstår sociala problem inom de rådande gränserna i samhället kan man också agera på lite olika sätt. Ett av sätten är att depolitisera och det kan man göra genom att exempelvis tillsätta en utredning eller skänka pengar till forskning vars resultat aldrig blir publicerade eller bara släpps till utvalda människor eller institut. Man kan också skapa någon form av publicitet. Med dessa metoder har man också fördröjt problemet. Ett annat sätt är en intervention, det vill säga att blanda sig i och göra något åt problemet.<sup>7</sup>

### **KASAM- Känsla Av SAMmanhang**

Begreppet KASAM lanserades av Aaron Antonovsky vid Ben Gurion-universitetet i Israel som förklaring till människors varierande förmåga att hantera stress. KASAM innebär att man har en känsla av mening och sammanhang i livet och beskrivs som uppbyggt av tre komponenter: begriplighet, hanterbarhet och meningsfullhet<sup>8</sup>. Dessa komponenter byggs upp i barndomen och är, enligt Antonovsky, färdigutvecklade och av relativt stabil karaktär redan i det tidiga vuxenlivet.

Antonovsky menar att utvecklingen av hur en människa kommer att känna mening och sammanhang i livet börjar redan när ett barn föds. I och med detta strävar det efter att få kontakt med sin omgivning. Efterhand som barnet lär sig känna igen olika situationer och hur dess omgivning fungerar, blir signalerna från omgivningen välbekanta och slutligen till rutin. När detta sker blir världen begriplig för barnet och det förstår hur den är strukturerad på ett

---

<sup>7</sup> Föreläsning Lars Harryson 02 10 04

<sup>8</sup> Psykologilexikon s. 501

förklarligt och tydligt sätt. Barnet får sina behov tillgodosedda samtidigt som det lär sig utveckla sina färdigheter vilket gör att det klarar av de krav och regler som ställs av omgivningen<sup>9</sup>. För barnet blir det meningsfullt att reagera på ett visst sätt samtidigt som det gör att det känner sig delaktigt och har en viss möjlighet att påverka sin situation. Barnet utvecklar färdigheter för att kunna hantera de olika situationerna som kan uppkomma i livet på ett lyckat vis.

I takt med att barnet blir äldre krävs det att det lär sig mer för att det ska kunna bli en självständig individ. För att kunna göra det krävs att det har en trygg bas som det kan återvända till vid fara. Denna trygga anknytning, som blir ett skydd mot de påfrestningar som barnet möter i livet, brukar det finna hos vårdnadshavaren. Därmed blir denna relation också en av de skyddande faktorerna för barnet.

För att kunna göra omvärlden begriplig krävs att man kan känna motivation och engagemang, vilket i sin tur kräver att stimuli blir förutsägbara eller i alla fall förklarbara. Livet blir hanterbart när man kan förstå och bedöma situationer, finna lösningar, se de resurser och möjligheter som finns och därmed klara av de krav som stimuli utgör. Detta leder i sin tur också till att man känner hög KASAM. Man kan känna hopp och lust men även att kraven som ställs är en utmaning istället för en börda.

Meningsfullhet betraktas som en motivationskomponent som gör att man vill försöka förbättra sin situation. Enligt Antonovsky är denna komponent mest central eftersom varken förståelsen eller hanterbarheten blir särskilt långvarig utan den.

Han menar också att individen skapar sina egna upplevelser och erfarenheter genom den livssituation som den lever i, det vill säga den sociala värld som i sin tur formas av kultur och social struktur i samhället i stort<sup>10</sup>.

### **3.1. Teoretiska utgångspunkter**

Tyvärr har det visat sig vara väldigt svårt att få tag i relevant litteratur till vår uppsats. Detta kan bero på att det inte finns så mycket forskning om just asylbarn i familjer. Det har visat sig att den forskning som finns oftast rör ensamkommande asylbarn, gömda asylbarn och

---

<sup>9</sup> Antonovsky, A. (1991)

<sup>10</sup> Andersson, G. (2002)

asylbarn med posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). Förutom sökning på olika sökmotorer och sökning med personlig hjälp av bibliotekarier har vi även kontaktat olika förbund och organisationer via telefon och mail. Vi har bland annat haft kontakt med Rädda Barnen i Stockholm, Mångkulturellt Centrum i Botkyrka samt Röda Korset i Stockholm.

Det verktyg som vi efter mycket sökande valde att använda oss av för att försöka förstå asylbarnens situation i sina familjer, är hämtat från ett projekt som heter Barns Behov I Centrum (BBIC). Projektet har sina rötter i England men är anpassat till svenska förhållanden. Projektet syftar till att stärka barns ställning i den sociala barnavården, vilket är i samklang med FN:s barnkonvention. Grunderna i BBIC kan illustreras med hjälp av en triangel. Där barnet är placerat i mitten - och runtomkring finns de element som påverkar barnets välbefinnande och möjligheter att utvecklas. Vi anser att detta verktyg med fördel kan appliceras på asylbarnen i sina familjer, för att på så vis lättare kunna lyfta fram deras situation.

## BBIC

Barnets behov sett ur ett individuellt perspektiv kan beskrivas med hjälp av sju behovsområden. Men barnets behov behöver också ses i relation till föräldrarnas förmåga och till faktorer i familj och miljö. Triangeln illustrerar hur viktig helhetssynen är för att förstå barnets behov och för att uppnå resultat. Om det är möjligt ska föräldrar och omgivning, t.ex. skola och fritids, ta en aktiv del i insatserna för barnet.<sup>11</sup>



De sju behovsområdena som vi nämnde i stycket ovan är till en hjälp då man ska skapa sig en bild av barnets utveckling och behov av insatser.

<sup>11</sup> <http://www.bbic.se/> 2002-12-15



### **De sju behovsområdena är:**

- Hälsa
- Utbildning
- Känsl- och beteendemässig utveckling
- Identitet
- Familj och sociala relationer
- Socialt uppträdande
- Klara sig själv

### **Föräldrarnas förmåga**

Med hjälp av BBIC kan man också analysera föräldrarnas förmåga att tillgodose sina barns behov. De sidorna av föräldrarnas förmåga man då belyser är:

- grundläggande omsorg
- säkerhetsaspekter
- känslomässig värme
- stimulans
- vägledning
- gränssättning
- stabilitet

Vidare tar man i bedömningen också hänsyn till såväl de svaga som de starka sidorna hos familjen.

### **Familj & miljö**

Det tredje området innehåller sju aspekter:

- barnets/familjens bakgrund
- hur familjen fungerar
- familjens nätverk
- boende
- arbetssituation
- ekonomi
- familjens sociala integrering
- resurser i den närmaste omgivningen

Med hjälp av information inom dessa områden kan man underlätta bedömningen av familjens och därmed barnets hela situation.<sup>12</sup> Detta verktyg innebär att vi lättare kan hålla barnet i centrum och utifrån de ovan nämnda punkterna, se barnet i den situation som det befinner sig i.

---

<sup>12</sup> <http://www.bbic.se/> 2002-12-15

### 3.2. Tidigare forskning

I vårt arbete med denna uppsats har vi letat och läst så mycket som möjligt för att försöka hitta relevant litteratur som kan föra våra tankar och detta arbete vidare.

En mycket intressant studie från Barnombudsmannen, 00-09-26, är "Barnets bästa i asylärenden". Den har som syfte att undersöka i vilken utsträckning Migrationsverket, vad gäller asylbeslut som behandlar barnfamiljer, beaktar bestämmelserna angående barnets bästa i 1 kap 1 § Utlänningslagen (UtlL.) och barns rätt att komma till tals i 11 kap 1a§ UtlL. En av de slutsatserna som kan dras av studien tar upp i hur liten utsträckning barn ses som egna deltagande individer i asylprocessen. De betraktas i de flesta fall som bihang till föräldrarna och inte som egna individer. Man efterlyser också tydligare riktlinjer angående handläggningen av barnfamiljsärenden. På det viset vill man försöka förankra barnperspektivet beträffande alla asylprocesser som rör barn och därmed göra ett försök att motverka att dessa blir behandlade olika i asylprocessen.

Undersökningen riktade huvudsakligen in sig på tre frågeställningar:

- I vilken utsträckning besluten beaktar portalparagrafen om barnets bästa?
- I vilken utsträckning barnen har fått komma till tals?
- På vilket sätt bedömningen av barnets bästa och barnets egna åsikter motiverats och redovisats i besluten?

Dessa frågor kopplas sedan till barnen ålder, hur barnen omnämnts i besluten, förekomsten av egna skäl och tiden för beslutsfattandet.

En annan intressant läsning är dokumentationen från "Konferensen angående barn i asylprocessen." (2-4 september 1998), organiserad av Utrikesdepartementet, Migration och asylpolitiska enheten och finansierad i samarbetet med den Europeiska gemenskapens budget (Odysseus programmet). Man diskuterade asylsökande barns villkor och rättigheter. Man lyfter bland annat fram barns behov men även lite om hur utredningar ska gå tillväga och de svårigheter som finns i detta arbete. För att nämna ytterligare något som tas upp kan vi nämna att Shahrzad Tadjbakhsh, juridiska sakkunnig, United Nations High Commissioner for Refugees (UNHCR), gör en allmän översikt och att Lisbeth Palme redovisar en rapport från FN:s kommitté för Barnets rättigheter.

Ytterligare en rapport som vi hittade och tyckte var viktig att ta med är Migrationsverkets rapport om "Barn i utlänningsärenden". Rapporten har gjorts med barnets bästa för ögonen.

Detta innebär enligt rapporten att till exempel "bedömningen av **om, när** och **hur** ett barn ska höras i ett ärende <sup>13</sup>" ska göras med barnets bästa för ögonen och inte utifrån myndighetens behov av information. Målsättningen för denna rapport har varit att integrera ett barnperspektiv i de processer som berör barn.

Som vi tidigare i vårt arbete nämnt har den litteratur vi hittat främst berört gömda barn, ensam kommande barn samt asylbarn med PTSD. Denna litteratur har vi dock trots detta kunnat använda oss av, då den behandlar vissa av de områden som vi undersöker. Den berör exempelvis hur samarbetet mellan de olika myndigheterna ser ut kring dessa barn samt hur hälso- och sjukvården fungerar kring asylbarnen och deras familjer. Vi skulle därför vilja ge exempel på sådan litteratur.

En rapport från socialstyrelsen (1995:5) i samarbete med Invandrarverket, "När barn lever gömda", har på uppdrag av regeringen gjort en karläggning om barn som lever gömda. Man har bland annat tittat på hur många barn som lever på detta vis och hur de påverkas av gömningstiden på kort och lång sikt. Man säger i rapporten att det är viktigt med ett enhetligt signalsystem från det svenska samhället till de familjer som fått ett slutgiltigt avlägsnandebeslut. Vidare säger man, utifrån barnets bästa, att man vill föreslå att landstingen får ett totalt vårdansvar också för gömda barn. I utredningen tar man också upp att en komplikation som utredningen inte rått på, är att familjerna inte vågar söka hälso- och sjukvård för barnen eller låta dem gå i skolan av rädsla för att de skall gripas av polisen. Detta kan komma att innebära att trots lagändring kan familjernas rädsla förta en del av effekten av den förändrade lagstiftningen.

Att möta flyktingbarn och deras familjer (Angel, B., Hjern, A. 1992).

I boken tar man bland annat upp grundläggande kunskaper om flyktingbarnen och deras familjers situation. Man lyfter fram insatser och åtgärder riktade mot flyktingbarnen och deras familjer. Dessutom talar man om vikten av att samhället tar sitt ansvar för de flyktingar som kommer till Sverige och lider av PTSD. Man säger att det är viktigt att man som förälder får hjälp med att bearbeta de känslor man har efter kriget för att man ska kunna fungera normalt. Trots det så vet vi att föräldrarna till asylbarnen inte får denna vård. Vidare beskriver man i boken hur föräldern som lider av PTSD har svårt att klara barnskrik då det påminner

---

<sup>13</sup> Rapport från Migrationsverket. s.4

honom/henne om krigets fasor. Man säger också att dessa föräldrar riskerar att få problem i gränssättningen för barnen. Antingen på det viset att de blir allt för aggressiva mot barnet eller, vilket man säger är vanligare, undviker att sätta gränser då man som förälder är rädd för den egna ilskan som kokar inom en. Barnen i dessa familjer får en mycket central roll vilket på ett vis är positivt, men samtidigt kan vara negativt. Den negativa anledningen är att man menar att barnen i och med detta får ett ansvar av att vara hela familjens framtidshopp. Man skriver att detta tynger barnen då de vet att om de inte klarar dessa förväntningar så riskerar deras föräldrar att bli förkrossade.

### **3.3. Begreppsdefinitioner**

Vi känner att det är på sin plats att definiera lite olika begrepp, uttryck och formuleringar som vi använder oss av i denna uppsats. Detta för att undvika missförstånd men även för att försöka underlätta för läsaren. Därför har vi valt ut några som vi tycker är av stor vikt för att man ska kunna tillgodogöra sig informationen i detta arbete.

#### **3.3.1. Barnets bästa**

Efter mycket sökande har vi sett att det inte finns specificerat vad som är barnets bästa. Det vi däremot kan se är att man ofta hänvisar till portalparagrafen i Utlänningslagen<sup>14</sup>.

"1 § I denna lag ges regler för utlänningars inresa, utresa, vistelse i Sverige och arbete i Sverige som anställd samt för rätten till asyl här. I lagen anges också under vilka förutsättningar en utlänning kan avvisas eller utvisas ur landet.

Lagen skall tillämpas så, att utlänningars frihet inte begränsas mer än vad som är nödvändigt i varje enskilt fall. I fall som rör ett barn skall särskilt beaktas vad hänsynen till barnets hälsa och utveckling samt barnets bästa i övrigt kräver<sup>15</sup>".

Barnkonventionen artikel 3 om barnets bästa grundar inte rättigheter och skyldigheter. Det kan dock med visst fog hävdas att de rättigheter som Barnkonventionen ger, är en ram för vad som skall förstås med barnets bästa. Men det är trots det för enkelt att säga att barnets bästa är detsamma som barnets rättigheter enligt Barnkonventionen. För det första är dessa rättigheter inte heltäckande, för det andra kan barnets bästa begränsas av barnets rättigheter.

---

<sup>14</sup> <http://www.utlanningslagen.se/>

<sup>15</sup> Sveriges Rikes Lag. 1996:1379.

Under utvecklandet av Barnkonventionen tog man för givet vad barnets bästa var, samtidigt som det fanns ett egenvärde i att inte närmare definiera barnets bästa. Detta eftersom barnets bästa skulle utgå utifrån den egna kulturen och sedvänjorna. Detta skulle då kunna leda till att barn i en viss kultur behandlas på ett sätt som uppfattas som direkt oförenligt med barnets bästa i andra kulturer<sup>16</sup>.

### 3.3.2. Barnperspektiv

Vi har valt att undersöka hur olika myndighetspersoner ser på begreppet barnperspektiv. Detta eftersom vi tycker det är ett centralt begrepp som påverkar bemötandet av de asylsökande barnen. Då vi själva talar om begreppet barnperspektiv avser vi den definition som står i barnkonventionen. De delar i denna som vi främst syftar på är dessa:

#### *”Artikel 1*

I denna konvention avses med barn varje människa under 18 år, om inte barnet blir myndigt tidigare enligt den lag som gäller för landet.

#### *Artikel 3*

1. Vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, skall barnets bästa komma i främsta rummet.
2. Konventionsstaterna åtar sig att tillförsäkra barnet sådant skydd och sådan omvårdnad som behövs för dess välfärd, med hänsyn tagen till de rättigheter och skyldigheter som tillkommer dess föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet, och skall för detta ändamål vidta alla lämpliga lagstiftnings- och administrativa åtgärder.
3. Konventionsstaterna skall säkerställa att institutioner, tjänster och inrättningar som ansvarar för vård eller skydd av barn uppfyller av behöriga myndigheter fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal och lämplighet samt behörig tillsyn.<sup>17</sup> ”

### 3.3.3 Asyl

Ordet asyl betyder tillflyktsort, fristad, okränkbar plats, vårdhem, barnhem och liknande<sup>18</sup>.

Något som påverkar de asylsökande är Schengenavtalet, vilket säger att människor som bor i Schengenländerna ska kunna resa fritt, utan att behöva visa pass, mellan de länder som

---

<sup>16</sup> Schiratzki, J. s.55-56

<sup>17</sup> <http://www.rb.se/konvention/>

<sup>18</sup> Bra Böckers Lexikon

anslutit sig. Gränskontrollerna mellan länderna har därför tagits bort. Istället sker pass- och inresekontrollen vid de yttre gränserna, dvs. vid gränserna mot länder som inte deltar i Schengensamarbetet. Nästan alla EU: s femton medlemsländer har anslutit sig till Schengensamarbetet. Detta avtal berör formellt sett inte asylsökande, men i praktiken innebär det att de kan resa mellan länderna eftersom gränskontrollerna tagits bort<sup>19</sup>.

Det finns emellertid en överenskommelse mellan EU-länderna (Dublinkonventionen) om vilket land som ska pröva asylansökan<sup>20</sup>. Denna konvention säger att den som flyr inte har rätt att välja asyl utan ska söka asyl i det första trygga land som han eller hon kommer till. Detta innebär att en asylsökande som kommer till Sverige kan skickas tillbaka till ett annat EU-land om han eller hon varit där först.

Sverige och ett hundratal andra länder har skrivit under FN: s flyktingkonvention (Genévekonventionen). Det innebär att Sverige lovat pröva varje asylansökan och ge de människor asyl, som är flyktingar enligt konventionen.

Asylsökande är en person, även barn, som tar sig till Sverige och begär skydd mot förföljelse. Han har ännu inte fått sin ansökan slutligt prövad av migrationsverket eller - om han överklagat - av utlänningsnämnden.<sup>21</sup>

### **3.3.3.1. Att söka asyl i Sverige.**

Eftersom vår uppsats ska försöka belysa asylbarns situation i Sverige känner vi att det är på sin plats att vi beskriver hur asylprocessen ser ut, såväl som den ekonomiska bilden eftersom detta påverkar barnens vardag. Detta för att det rent formellt kan vara värdefullt att veta vad som händer när man söker asyl i Sverige.

När medborgare från andra länder kommer till Sverige och ansöker om att få stanna håller polisen ett första förhör med den asylsökande. Därefter tas de asylsökande emot på någon av Invandrarverkets utredningsslussar där skälen för asyl utreds. På utredningsslussen ska det också göras en hälsoundersökning. Efter tiden på slussen får den asylsökande oftast flytta till en förläggning i väntan på beslut i tillståndsärendet. De som efter invandrarverkets utredning får stanna i Sverige får i regel permanent uppehållstillstånd. Sedan tillstånd beviljats ska flyktingarna tas emot i kommuner och där få eget boende<sup>22</sup>. Vi kan även nämna att under

---

<sup>19</sup> <http://www.migrationsverket.se/> 2002-12-12

<sup>20</sup> <http://www.migrationsverket.se/> 2002-12-12

<sup>21</sup> <http://www.migrationsverket.se/> 2002-12-12

<sup>22</sup> Efter flykten, Möten med bosniska barnfamiljer i Sverige.

2001 kom 23 500 asylsökande till Sverige<sup>23</sup>. Eftersom inte alla har fått besked än kan vi inte redovisa hur många av dessa som har fått stanna i Sverige.

Här vill vi också belysa den ekonomiska situationen för asylsökande. Har den asylsökande inga egna pengar kan han söka så kallad dagersättning:

- Vuxen.....71 kr/dag
- Sammanboende.....61kr/person och dag
- Barn (0-17 år).....37 kr/dag

Från och med tredje barnet halveras dagbidraget.

Bidraget ska bland annat räcka till att köpa mat, kläder, skor, hygienartiklar, dagstidningar och till telefonsamtal. Här kan också tilläggas att dagersättningen kan sänkas om den asylsökande inte deltar i den av Migrationsverket organiserade verksamheten<sup>24</sup>.

### 3.3.4. Flykting

Enligt Genèvekonventionen är flyktingar personer som har välgrundade skäl att vara rädda för förföljelse på grund av sin:

- ras
- nationalitet
- tillhörighet till en viss samhällsgrupp
- religiösa eller politiska uppfattning

Med förföljelse menas att personen - om han återvänder - riskerar att dödas, få ett oproportionerligt långt fängelsestraff eller riskerar annat svårt lidande.<sup>25</sup>

**Kvotflykting** kallas de flyktingar som kommer till Sverige inom ramen för Sveriges flyktingkvot. Kvotflyktingarna väljs ut i samarbete med UNHCR i flyktingläger runtom i världen.<sup>26</sup> Ofta kommer flyktingarna direkt från något flyktingläger<sup>27</sup>. Migrationsverket beslutar sedan vem som får uppehållstillstånd i Sverige och Integrationsverket svarar för kommunplaceringen<sup>28</sup>.

---

<sup>23</sup> <http://www.migrationsverket.se/> 2002-12-12

<sup>24</sup> <http://www.migrationsverket.se/> 2002-12-12

<sup>25</sup> <http://www.migrationsverket.se/> 2002-12-12

<sup>26</sup> Att möta flyktingbarn och deras familjer. s. 9

<sup>27</sup> [http://www.migrationsverket.se](http://www.migrationsverket.se/) 2002-12-12

<sup>28</sup> <http://www.migrationsverket.se>2002-12-12

### **3.3.5. Utlänningsnämnden**

Utlänningsnämnden tillämpar den lagstiftning som reglerar utlänningars rätt att vistas i Sverige och rätten till svenskt medborgarskap. Nämnden ska verka för att målet för migrationspolitiken uppfylls.

Riktlinjerna för Sveriges invandringspolitik beslutas av riksdag och regering.

Migrationsverket är den centrala utlänningsmyndigheten som bland annat prövar ansökningar om asyl och uppehållstillstånd samt svenskt medborgarskap. Migrationsverkets beslut kan överklagas till Utlänningsnämnden. Före 1 januari 1992 överklagades dessa beslut till regeringen.

Nämndens uppgift är att på ett opartiskt och rättssäkert sätt överpröva ärenden enligt utlänningslagen och lagen om svenskt medborgarskap. Nämnden har även huvudansvaret för praxisbildningen inom dessa områden.

Utlänningsnämndens beslut kan inte överklagas. I vissa särskilda fall kan nämnden överlämna ett ärende till regeringen för avgörande<sup>29</sup>.

## **4. FORTSATT FRAMSTÄLLNING**

Vi kommer i nästkommande kapitel att på ett tydligare sätt sätta in er som är läsare i våra möten med informanterna. För att ni ska få en så tydlig bild som möjligt av vårt intervjumaterial kommer vi att använda oss av många citat. Detta kommer också att innebära att redovisningen blir så rättvis som möjligt mot våra informanter. I kapitel sex kommer vi att redovisa en slutdiskussion där vi bland annat kommer att lämna bollen vidare till framtida forskningsprojekt, diskutera uppsatsen men även ge förslag på intressant litteratur. Därefter följer kapitel sju där vi redovisar vår källförteckning. Som avslutning kommer kapitel åtta med bilagor.

---

<sup>29</sup> <http://www.un.se/> 2002-12-12



## 5. ANALYS MED UTDRAG UR INTERVJUERNA

### 5.1. Intervju med löpande analys.

I detta kapitel kommer utdrag ur intervjuerna att redovisas. Efter varje fråga kommer ett stycke med analys.

#### 5.1.1. Vi började med att fråga våra informanter om hur länge de har arbetat med asylbarn, de svar vi fick då var följande:

**Migrationsverkets** informant, har arbetat med asylbarn i fyra år dock med olika verksamheter inom migrationsverket.

**Socialtjänstens** informant (utredning) berättade att hon arbetat med asylbarn i cirka sju månader.

Vår informant på **BUP** berättade att hon arbetat med asylbarn under två, tre år men att asylärenden har dykt upp sedan hon började 1997.

Informanten ifrån **skolan** uppger att hon arbetat med asylbarn i tre till fyra år.

Vidare uppger informanten ifrån **socialförvaltningen** (behandling) att han arbetat med asylbarn i 12 år.

Vår informant ifrån **BVC** berättade att hon arbetat med asylbarn i cirka sju åtta år.

Informanten som arbetade som **skolpsykolog** har arbetat med asylbarn i högst ett och ett halvt år.

**Barnhälsovårdpsykologen** uppger att hon arbetat intensivt med asylsökande i knappt två år men att hon även tidigare har haft en del kontakter med asylbarn.

Detta innebär att våra informanters erfarenhet sett ur ett tidsperspektiv spänner mellan sju månader och 12 år vilket i sin tur får till följd att tjänstemännen som vi träffat skiljer sig i sin erfarenhet av asylbarn. Dock tänker vi att man under en kort tid kan skaffa sig en stor erfarenhet av dessa barn. Därmed behöver det inte betyda att en kortare tids anställning med denna typ av arbete innebär mindre erfarenhet av hur dessa barn har det idag.

### **5.1.2. En viktig fråga i vårt arbete var hur informanterna ser på begreppet barnperspektiv.**

#### **Migrationsverk**

*”Att se utifrån barnets behov helt och hållet. Kopplat till föräldrarnas ansvar.”*

Detta var migrationsverkets spontana tanke då hon fick frågan om vad ett barnperspektiv är. Vidare utvecklade hon detta genom att föra ett resonemang om begreppet.

*”Ett barnperspektiv, är det rätt att placera ett barn i förskola eller i dagisverksamhet, när man ska ut om två månader, nej det är inte rätt mot barnet. För då förkovrar man sig i det svenska samhället man lär känna nya individer, det är kanske bra för stunden, men minst ett halvår för att man ska kunna få med det i sin ”livsryggsäck”. Det är inga bollar som vi far hit och dit med utan det är levande varelser.”*

Vår informant säger också att barnkonventionen är viktigt i deras arbete och uttrycker detta på följande sätt:

*”... vi tillhör eller är en pilotmyndighet under barnombudsmannen. Där vi ska implementera barnkonventionen i samtliga av våra verksamheter.”*

#### **Socialtjänst**

*”... försöka se det utifrån barnets position och vara barnets språkrör utåt. Jag ska utreda barnets behov och se till vilka brister det finns runtomkring barnet, alltså som står nära barnet. Det är svårt att förklara, men det är vad de kan behöva för att få det tryggt under sin uppväxt och utveckling.”*

#### **BUP**

*”Barnperspektivet innebär ju att vi hela tiden ska se till barnets bästa och inte till vad som är organisationens bästa utan det är barnen och barnen i familjen. Att titta på ja att försöka sätta sig in i och utgå från att barnen ska ha det så bra som möjligt och ha rätt till den behandling som de behöver. Det är inte så lätt alltid eftersom lagar och förordningar ibland strular till det eller andra myndigheter - alla intyg som ska skrivas.”*

#### **Skolan**

*”...man ska utgå från eleven - vilken nivå de ligger på såväl socialt som i undervisningen.”*

## **Socialtjänst**

*” Jaa, vad innebär barnperspektiv? Jag har gått och grunnat pådet väldigt mycket eftersom det har varit väldigt mycket debatt om det... jag vet faktiskt inte riktigt om jag ska vara redigt ärlig.*

*Alltså jag säger väl att jag har ett barnperspektiv men jag vet inte riktigt vad det innebär. Att försöka se och höra barnet men det är lite diffust det med såatt säga. Det låter fint men det vete sjutton om man uppfyller det? Respekt, fast det är också så där... ord.”*

## **BVC**

*”Det innebär att man tar barnens bästa och ser ur deras synvinkel. Att de får plats på dagis och de blir hälsoundersökta och hos doktorn och kommer till när de har olika besvär. Får tid hos psykologen och allt det här, sett ur barnets bästa och att det mår väl. Sen är det en annan sak om man kan leva upp till det...”*

## **Skolpsykolog**

*” Ja, egentligen så innebär det ju att barns intresse, oavsett de vuxnas intresse ska komma fram. Oavsett vuxna dåmenar jag både lärare, föräldrar och andra. Jag menar utifrån barnets perspektiv, att se problemet, att se det utifrån barnets perspektiv.”*

## **Barnhälsovårdpsykolog**

*” Det är att se hur barnen har det i de här familjerna, hur barnen mår, hur barnen blir påverkade av familjens situation. Att försöka se hela situationen med barnens ögon”.*

Här tycker vi oss kunna se såväl likheter som skillnader i tankarna som kommer fram runt begreppet barnperspektiv. Vi anser att det verkar som att den organisation man arbetar inom styr de tankar man har i sin definition av barnperspektiv. Skolan till exempel tar upp ett begrepp, nivå som vi menar är typiskt för deras verksamhet. Ett annat begrepp som visar på detta är att man gärna använder uttrycket ”barnets bästa” då man är verksam inom sjukvården. Medan vi tycker oss kunna se att socialtjänsten gärna använder uttrycket ”barnets behov”. Vi tycker oss kunna se att migrationsverket och BUP skiljer sig något ifrån de andra informanterna, då de verkar ha ett mer strukturellt perspektiv. Med detta menar vi att migrationsverket uttrycker en tanke om att implementera barnkonventionen i sina verksamheter, vilket ingen annan uttryckligen säger. Medan BUP verkar känna en

begränsning från lagar och förordningar då de ska leva upp till ett bra barnperspektiv inom sin verksamhet.

Vidare kan vi ana en skillnad i hur man ser på föräldrarollens betydelse kopplat till barnperspektivbegreppet. Hälften av informanterna uttrycker att barnets bästa är nära knutet till hur man har det i familjen. Medan den andra hälften, inte i intervjuerna uttalar föräldrarnas betydelse i det här avseendet.

Alla våra informanter har en tanke om barnperspektiv och tolkar det som att de vill att barnen ska få ett bra KASAM. Med detta menar vi att de vill ge dem en möjlighet att förstå den omgivningen de lever i, kunna hantera den samt försöka få dem att se en mening med livet. Som exempel på detta kan nämnas att skolan är noga med att påpeka att man undersöker vilken nivå eleverna ligger på. Vi tolkar det som skolan är noga med att lägga undervisningen på rätt nivå. Man utgår inte enbart efter ålder utan man är också noga med att väga in den sociala situationen, eftersom man annars skulle kunna få svårigheter med att ge dessa barn en känsla av sammanhang. Migrationsverkets informant uttrycker också en hänsyn till detta begrepp då hon säger att det inte är rätt för barnet att påbörja någon verksamhet om tiden är för knapp för att ge barnet en erfarenhet som blir meningsfull.

När vi tolkar, utifrån KASAM, hur våra informanter beskriver begreppet barnperspektiv ser vi att man väger in barnet i sina familjer för att se vad som är bäst för dessa. Begreppet barnperspektiv påverkas alltså av hur bra KASAM tjänstemannen själv har och detta speglar sig naturligtvis i förlängningen också i bemötandet av barnet. Utifrån barnets bästa menar vi att detta kan innebära att barnen som kommer i kontakt med de tjänstemän som vi träffat får ett bra bemötande och omhändertagande. Men det påverkar bara de barn som kommer i kontakt med någon myndighet där det finns en tjänsteman med bra KASAM. Det är alltså beroende på den personliga kontakten och inte ett resultat av att vi ifrån politisk nivå har ett bra och tydligt system, som tar hand om dessa barn.

### **5.1.3. Upplever du att det har och har det skett någon förändring sen du började fram till idag?**

#### **Migrationsverk**

*” Ja det har hänt en väldigt stor förändring, när det gäller skolsidan... det har blivit en normalisering... från allra första början när jag började sågick de asylsökande i en*

*segregerad skola. Men nu såcker de ut till skolorna i kommunen. Där finns givetvis en förberedelseklass såatt man kan tillgodose sig det svenska språket innan man kan slussas ut i vanliga klasser, sådet går bra mycket fortare idag...Det är också en stor skillnad för barnen som är i ålder att gå på gymnasiet, de har rätt till detta från och med årsskiftet -02. ”*

### **Socialtjänst**

*” Det sker förändringar hela tiden, eftersom det finns några riktlinjer för hur vi ska jobba gällande asylbarnen. Från början, när man pratade med migrationsverket såmenade de att man ska ta mycket hänsyn till hur länge de ska stanna här. Man ska inte sätta in någon insats, som barnomsorg till exempel dådet kan vara besvärligt för dem om de ska sluta efter någon månad eller två. Ju längre tiden har gått såhar man lärt sig att utreda här och nu och att barnen mår fruktansvärt dåligt dåde går och väntar påatt fåett besked. Detta är kopplat till att deras föräldrar mår sådåligt. Därför har vi börjat att titta lite annorlunda pådet, vi tycker det är viktigt att de kanske kan fåden hjälpen i form av fritids eller barnomsorg. Såatt de får en möjlighet att utvecklas såsom alla andra barn, såsom våra svenska barn. Det är den hjälpen de hade fått. Såjag tycker verkligen att det skett en förändring, att vi nu tittar helt utifrån barnets behov och inte längre efter några särskilda riktlinjer ifrån migrationsverket. ”*

### **BUP**

*”... barnen mår sämre, för att föräldrarna mår sämre. Pågrund av den här ovissheten om vad som ska hända /.../ Det kan bero påatt jag har fått större kunskap som gör att jag ser större och större svårigheter men de har ju haft egentligen samma svårighet i många år. Jag tror att det kanske har blivit mer tydligt för oss i sjukvården eftersom barnen eller familjerna söker sig hit lite mer. Även till barnmedicin och inte bara till barnpsykiatri. ”*

### **Skola**

*”Det är ju såkort tid såjag tycker inte det har hänt såmycket. ”*

### **Socialtjänst**

*”Det är värre idag, handläggningstiderna är längre, familjen och barnen får vänta längre på besked och de mår sämre idag. Förr kunde de fåadekvat hjälp om de sökte det. Förändringen beror påett ökat antal flyktingar i världen och ett dåligt flyktingsystem i Sverige - en dålig flyktingpolitik helt enkelt. ”*

## **BVC**

*”Ja, stor skillnad. Det är mycket sämre med information från migrationsverket. Jag får ingen information alls. De står här i dörren och har all världens bekymmer och jag vet ingenting om dem och de kan knappt göra sig förstådda. Förr fanns det en flyktingförläggning, en flyktingluss och där fick man en BVC-journal ordentligt genomgången. Vad de hade varit med om, hälsoundersökning, vaccinationer, planerade vaccinationer, vad som ska göras. Nu vet jag ingenting. Jag vet att det finns barn här som jag inte vet någonting om, ingen informerar mig om detta. Såde sista tvååren har det skett mycket förändringar som är väldigt beklämmande och ja... det hjälper inte att ringa till migrationsverket. Det är lite segt får jag säga. Mycket, mycket sämre pådet viset.”*

## **Skolpsykolog**

*”Vi hade tidigare en undervisningsgrupp men den är nedlagd nu, såistället integreras asylbarnen ute i klasserna.”*

## **Barnhälsovårdspsykolog**

*"Den förändring som jag märkt framförallt det senaste halvåret är att det blivit en mycket tuffare attityd ifrån utlänningsnämnden, mycket svårare att fåuppehållstillstånd. Många fler avslag. Jag pratar mycket med advokater och det är via advokaterna jag hör det här. Och det märker jag också påfamiljerna".*

Det vi kan se vara en uppenbar förändring är att tidigare gick asylbarnen i en segregerad skola innan de integrerades i den vanliga skolan. En annan förändring är att idag har även asylbarn som är i gymnasieålder rätt till skolgång. Vi tycker oss också kunna se att man från BVC, socialtjänsten säger att barnen mår mycket sämre idag jämfört med för några år sedan. Vidare säger socialtjänsten och BVC att man känner en stor besvikelse på migrationsverket. Detta för att de känner att de inte får någon information eller några riktlinjer från migrationsverket. Intressant i detta är också att vi kan se att skolan inte tycker det har hänt så mycket. En annan mycket intressant sak som tas upp av barnhälsovårdspsykologen i den stora staden är att hon upplever att det har blivit en mycket tuffare attityd ifrån utlänningsnämnden det sista halvåret.

Sett ur Jamrozik och Nocellas teori menar vi detta innebär att tjänstemännen upplever en belastning ifrån den politiska nivån. Vilket i sin tur betyder att de riskerar att känna sig tvungna att lösa de problem som egentligen ska vara lösta redan på strukturell nivå. Samtidigt

säger man att dessa problem inte fanns för ett par år sedan. Då tog systemet hand om dessa människor (asylsökande) och inte var så strängt. Detta innebär att man som tjänsteman lätt kan känna en orättvisa och frustration över systemet. Man tvingas omvandla det strukturella problemet och göra det personligt hos de asylsökande man kommer i kontakt med. Då blir barnen bärare av det problem som egentligen ligger på en strukturell nivå. Vilket gör det oerhört svårt att som tjänsteman lösa det egentliga problemet för dessa barn, att de inte får stanna i Sverige. Men även det faktum att de har föräldrar som inte får den vård de behöver och därför inte kan ge sina barn den trygghet de har rätt till. Istället tvingas man behandla de symptom som visar sig hos barnen, men som alltså inte är det faktiska problemet.

#### **5.1.4. Hur anser du att situationen för de barnen som lever under asyl i Sverige ser ut idag?**

**- nordvästra Skåne?**

##### **Migrationsverk**

*"/.../ Men visst alltså tidsperspektivet. Där kan man säga att ju längre tid man stannar kvar i Sverige, för att det är ju inte vi som håller dem kvar i Sverige, utan det ligger ett ansvar på föräldrarna också att har man fått ett negativt beslut så ska man ju också åka ut ur landet och till sitt hemland. Om man inte har asylskäl, där av att barnen mår sämre. Så det åigger ett stort föräldraansvar också Men det kanske inte alltid är så lätt man kanske försöker så länge det går."*

##### **Socialtjänst**

*"Jag kan inte svara för hur det ser ut i Sverige, men i nordvästra Skåne har jag en uppfattning om att det är svårt för dessa barnen. På många sätt, det är svårt för dem att få den hjälpen, jag upplever att det är svårt för dem när man till exempel ansöker om sjukvård eller barnomsorg. Sådet är precis som att det är någon form av glapp emellan vad som är sagt och vad som egentligen blir gjort. De får väl tid men det är svårt att få hjälp. Svårt för föräldrarna att göra sig förstådda också sådana sammanhang. Och även när det gäller kontakt på BUP och den uppfattningen jag har är att det är svårt för dem att få tillgång till den hjälpen... Svårt att få tillgång till barnomsorg, därför att de inte har rätt till det, vilket alla andra barn har... Sen är det skillnad när man kommer upp i skoldern för då finns där ett avtal som säger att barn ska in i skolan."*

## **BUP**

*”Att det är någon skillnad i Sverige och nordvästra Skåne... Vad jag har hört om andra delar av Sverige såär det inte ett dugg bättre det ser ungefär lika illa ut överallt. Vi har haft den diskussionen uppe i barnläkarföreningens styrelse, där jag sitter, just kring asylbarnen och alla lämnar ungefär lika skrämmande bilder av hur asylbarnen har det. Det enda som är positivt är att barnen har rätt till fri sjukvård även när det inte är akuta tillstånd. Men ibland kan de inte en gång fådet eftersom föräldrarna vågar inte... av rädsla för att någon ska passa pådem och upptäcka var de finns. Det finns ju en mottagning, en mottagning är det ju inte, just läkare som arbetar med att hjälpa asylsökande familjer. Men de gör det inkognito så att säga och i hemlighet. Sådet är nog lika illa överallt, vad jag vet.”*

## **Skola**

*”Jag tycker vi har lite felaktiga regler och man skulle stoppa tidigare och inte låa såmånga komma in. Jag ser såofantligt många barn som mår såddigt. Likasåtycker jag att man inte ska fåhur många överklaganden som helst för de mår inte bra av det här. Det måste finnas andra nyare lagar tycker jag. Jag ser att barnen mår såddigt. Såfår de utvisning och så hoppas de ett tag såfår de utvisning igen. De vet inte var de hör hemma. De får ingen riktig lust att lära när de inte mår bra. Jag tror det ser lika ut i hela landet.”*

## **Socialtjänst**

*”Nej, jag tror inte det är någon skillnad men de har det nog... det är tuffare idag helt klart. Jag tror inte det är unikt för nordvästra Skåne, det är nog rikstäckande. De mår bara sämre.”*

## **BVC**

*”Det är ju mycket mera asylbarn här i södra Sverige än vad det är i resten av landet... Det är samma problematik i de områdena i alla fall. Sen längre norröver vet jag faktiskt inte.”*

## **Skolpsykolog**

*”Sådet är självklart att de här barnen lever under extrem press varenda dag. Om man ser ur barnens perspektiv såär det en stor kris i uppbrott och är familjen dessutom desperat hela tiden och oroliga till tusen och väntar påom de ska fåstanna såär det en oerhörd krissituation de befinner sig i.”*



## **Barnhälsovårdspsykolog**

*" Kopplat till nordvästra Skåne (författ. ant), det vet jag inte det kan jag faktiskt inte uttala mig om... Jag tror det är väldigt olika från ställe till ställe. Jag tror att när de bodde i förläggningar såhade man mer resurser".*

Vi tycker oss ana brister i systemet, alla informanterna är ense om att asylbarnen mår dåligt. En av anledningarna som kom fram är att det kan finnas en skillnad mellan de lagar och regler som finns och hur asylbarnen faktiskt har det. Till exempel säger såväl socialtjänsten, BVC och BUP att de inte får tillgång till den sjukvård som de egentligen är berättigade till.

En annan anledning som BUP's representant också tar upp när det gäller barnens rätt till fri sjukvård och att de inte alltid får tillgång till den är att: detta beror på att föräldrarna är rädda att någon ska passa på dem och upptäcka var de finns. Vi har sett att detta är något som man tar upp också i socialstyrelsens rapport, "När barn lever gömda". Man säger att gömda barn utan egen förskyllan lever under utsatta omständigheter och är drabbade av en konflikt mellan föräldrarna och staten. Vidare säger man att familjerna inte vågar söka hälso- och sjukvård för barnen eftersom de är rädda att man ska gripas av polisen<sup>30</sup>.

Slutligen verkade det som om våra informanter hade svårt att se någon skillnad mellan nordvästra Skåne och resten av landet även om två av dem säger att de tror att det är lika illa i hela Sverige.

Vad innebär då detta för barnen? Om vi tänker utifrån BBIC:s modell så innebär detta att barnens behov inte blir tillgodosedda. De lever under otrygga sociala förhållande, föräldrarna har svårt att ge dem den grundtrygghet som barnen saknar. Samtidigt visar våra informanter på att dessa barn har problem att få den sjukvård de är berättigade till. Varpå deras hälsa kan komma att bli lidande. När vi sedan ser på hur informanterna beskriver familj och miljö runt dessa barn så får vi en bild av att dessa barns familjer ofta brister i alla sju punkter vilket också stärks under kommande frågor. Denna analys är gjord utifrån att ha barnets behov i centrum och här visar det på att det finns tydliga brister kring detta. Asylbarnens behov blir långt ifrån tillgodosedda, dels på grund av sin bakgrund och dels på grund av sina föräldrars oförmåga att orka med dem, då de själva är i dålig psykisk hälsa.

---

<sup>30</sup> När barn lever gömda

Barnen har i samband med flykten förlorat nära och viktiga släktingar och vänner, husdjur och leksaker. Den första tiden i det nya landet präglas därför av sorg och saknad efter allt det de har tvingats att lämna kvar. Minnen av traumatiska upplevelser finns kvar trots att föräldrarna gärna vill tro att barnen glömt<sup>31</sup>. När föräldrarna plågas av ångest och ovisshet för framtiden riskerar barnen att lämnas ensamma med sina problem. Man säger vidare att när familjen efter lång väntan får sitt uppehållstillstånd och flyttar ut i en kommun är förväntningarna stora på den nya tillvaro man vill bygga upp. Men barnen tvingas samtidigt till ett nytt uppbrott som förstärker deras tidigare upplevelser av separationer<sup>32</sup>.

Vi vill här understryka att det blir svårt för föräldrarna att utgöra en trygg bas för barnen när de själva har ett dåligt KASAM. Därmed riskerar barnet att vara sämre rustat mot de påfrestningar som barnet möter i livet.

### **5.1.5. Vem anser du har det yttersta ansvaret för asylbarnens situation i Sverige?**

#### **Migrationsverk**

*"Det yttersta ansvaret ligger hos hela Sverige. Alla alltså är ju alla kommuners angelägenhet, det är migrationsverkets angelägenhet men alla som kommer i kontakt med asylsökande har en skyldighet. Ser man ett barn som far illa påskolan, då är det socialtjänstens ansvar att utreda det, men det är vårt ansvar att betala kostnaderna där efter, för det som socialarbetarna kommer fram till. Såvisst det är samtliga. För regeringen har ju fattat det här beslutet att vi ska ha den här lagstadgan. Och då är det inte bara migrationsverket som har ansvaret utan det är samtliga. Vi har det ekonomiska ansvaret, vi har ansvar för boendet och vi har ansvar för den sociala biten också men ser vi att något barn far illa så är det ju socialtjänsten i kommunen som barnet vistas i, vistelsebegreppet som har det övergripande utredningsansvaret... det yttersta ansvaret har föräldrarna alltid, det är svar på förra frågan också "*

#### **Socialtjänst**

*"Det är vi som har det yttersta ansvaret för dem när de är här i kommunen... Fast det finns väl diskussioner om det inte egentligen är migrationsverket, alltså när det inkommer en anmälan så borde den direkt hänvisas till migrationsverket. Men de bor i vår kommun och så*

---

<sup>31</sup> Flyktingbarn på BVC s. 15

<sup>32</sup> Flyktingbarn på BVC s. 16

*länge de bor och vistas här såär det vi som har det, om man tittar rent lagmässigt, socialtjänstlagen såär det ju det, vistelsebegreppet som vi får jobba efter."*

### **BUP**

*"Egentligen ligger det påde bestämmelser som finns. Som jag kan se det är det mycket migrationsverket som styr i hur ställningstagandena runt familjerna ser ut. Men någonstans måste man ju börja att ge dem besked snabbt och inte dra ut pådet i flera år och det ligger ju påden högsta instansen. Sen kan ju vi göra såbra vi kan kring familjerna när vi träffar dem. Men vi kan ju ofta inte påverka besluten, om de ska fåstanna eller inte."*

### **Skola**

*"Det är Migrationsverket. Det tycker jag."*

### **Socialtjänst**

*"Regeringen "*

### **BVC**

*"Yttersta ansvaret i Sverige det har våra politiker. "*

### **Skolpsykolog**

*"Det måste väl vara migrationsverket som har det."*

### **Barnhälsovårdpsykolog**

*"...migrationsverket har ansvar för dem. Det är de som placerar ut och det är de som har ansvaret. Men om man sen kan säga att regeringen har det yttersta ansvaret det vet jag inte. Alltså den rent politiska nivån, men alltså på tjänstemannanivån såär det migrationsverket som har ansvaret".*

I denna fråga anar vi en brist i informationen i kring ansvarsfrågan vad gäller asylbarnen. Vi anser att det är intressant att alla våra informanter svarat att ansvaret ligger hos migrationsverket eller politiker/regering/lagnivå, alltså en strukturell nivå. Utom migrationsverket som säger att det är hela Sveriges ansvar och framför allt barnens föräldrars ansvar.

Denna och de tre nästföljande frågeställningarna har vi valt att endast kort kommentera på slutet av varje fråga. För att sedan istället avhandla dem ytterligare i slutet av analysen med hjälp av Jamrozik och Nocellas Residualist conversion of social problems.

### **5.1.6. Vad innebär det för dessa barn?**

#### **Migrationsverk**

*"... alltså ni menar om barnet kan komma mellan våra myndigheter och kommuner eller? /.../ ja det kan hända. Man kan inte till 100 % säga att vi ser till barnets bästa alltid, men vi försöker göra det. Det är vårt mål att ha ett 100 procentigt barnperspektiv på det hela. Men de barn som går i skolan och är skolplacerade de har x antal lärare och där finns kuratorer på skolan och då tycker jag ändå att det är mycket mycket dåligt om inte ett barn som mår dåligt uppmärksammas. Då följer de inte barnkonventionen i skolan. Och visst alltså barnet och även psykiatrin får jag lov att säga väntetiden till psykiatrin är alarmerande att höra att 1 års väntetid till en tid hos psykiatrin det är lång tid. Så är det något barn som verkligen mår dåligt, så är det ju akut intagning. Och det är föräldrarnas ansvar att åka till akuten. Men det har hänt också att skolan har gjort det. För att föräldrarna inte har orkat det. Och jag har också fått åka iväg någon gång. Alla som kommer i kontakt med dessa barn så är det ju bara att ta bilen och slänga in dem och strunta i ansvaret, vems är ansvaret. Det är ju så alla ska tänka. För hur skulle vi agera om det var ett svenskt barn? Då hjälper man ju det så snabbt som möjligt. "*

#### **Socialtjänst**

*"Om det är rätt sätt att jobba på så tror jag ändå att det påverkar barnen positivt. För att på det sättet får i varje fall de barnen vi kommer i kontakt med den hjälpen de anses behöva, men då ska man också veta att de kommer hit när det är nödläge, när det inkommer en anmälan. Det är inte så att de själva kommer med en ansökan. Utan det inkommer en anmälan att barnen far så pass illa att som de gör. Så att det har gått långt innan de kommer hit. Innan de kommer hit så är det migrationsverket som har ansvaret. Och hur de hinner månna det kan jag inte svara på Och oftast när de kommer hit så är det ju inte barnen i sig, alltså de mår dåligt men det huvudsakliga problemet, genomgående... har varit föräldrarna som har mått urbota dåligt och inte kan ta sitt fulla föräldraansvar, för de orkar inte helt enkelt. "*

## **BUP**

*"Alltså barnen bryr sig kanske inte om var beslutet fattas utan det viktigaste är att de får ett snabbt beslut. Det är ett stort trauma att först rota sig här och kanske flyttas runt på flera ställen i Sverige och sedan så när de har lärt sig svenska så får man inte stanna. Så tror jag att rent personligt för deras del kvittar det var beslutet tas, det viktiga nog att det finns ett beslut någonstans och då kanske de... Det viktiga är nog att det finns regler som är lätta att följa och beslutsvägar som är korta. Så att beslut kan fattas egentligen i princip direkt vid gränsen."*

## **Skola**

*"Ja det kan ju bli lite långt avstånd ibland när man ska ha tag i dem (Migrationsverket ff. ant). Men jag tycker ändå att det har blivit bättre än när vi började... Jag tycker vi har en bra kontakt... det har blivit bättre och bättre."*

## **Socialtjänst**

*"Att de måste titta över hur de hanterar våra invandrare och tar emot dem. Man ska inte behöva gå tio år i Sverige innan man får ett besked och sedan utvisas. Det är emot alla FN-konventioner tycker jag, som skrivs om det här med barnperspektiv och mänskligt bemötande."*

## **BVC**

*"Det innebär att det inte blir någon reda med nånting, kort sagt... enkelt uttryckt. De vet inte vad vi på golvet sysslar med ett himla dugg. Man tänker, de skulle bara komma ut och, en vanlig dag så att säga. Det är långt ifrån verkligheten, det är skrivbordsprodukter som talar om hur folk ska jobba. Folk som sitter långt, långt nere och så sitter de där uppe...så är det. Det är väldigt frustrerande, det har accelererat jättemycket det sista året. /.../ Det finns inga pengar... det är bara en liten snöboll som rullar så här och den bli bara större och större och ingen bryr sig om det på något vis. Så är det. Jag vet inte hur de har det i andra kommuner men så är det här."*

## **Skolpsykolog**

*"Jag tror inte de alls har tillräckliga resurser för jag fick för mig att de bara hade någon enstaka person som skulle serva en oändlig massa familjer och barn. Och de kontakter vi har haft med dem, alltså man blir ju jättebesviken. Man träffar de här barnen och de här*

*familjerna och de är jätteupprivna och ledsna på olika sätt och så försöker man kontakta de och prata med dem och så händer ingenting. Och så hör familjen av sig igen och så händer ingenting och så har de fått något hastigt möte. Och så har de inte förstått, verkar det som, vad det gått ut på Det har inte känts vidare bra."*

### **Barnhälsovårdpsykolog**

*"Ja alltså jag märker ju att vi ute i kommunen som möter dessa barnen måste trycka på migrationsverket. Alltså sitter ju på något sätt vid sina skrivbord, ja jag vet ju att de är också ute i kommunerna och gör hembesök också vidare men, jag tycker att vi ute i kommunen kommer närmare och får alltså påstå barnens behov. Och då tycker jag också att man har lyssnat från migrationsverkets sida. /.../ Och sen likadant när det gäller socialtjänsten så har vi inom barnhälsovården ett välfungerande samarbete... Vi har en arbetsgrupp som träffas ungefär var sjätte vecka och där har vi pratat mycket om de asylsökande barnen".*

I denna fråga spårar vi en tanke hos samtliga informanter om att man önskar en annan strukturell utformning. Man säger bland annat att det skulle vara kortare beslutstid, mer resurser och kunskap hos politiker samt att hela systemet vad det gäller asylbarn behöver ses över.

### **5.1.7. Skulle det kunna se annorlunda ut och i så fall hur?**

#### **Migrationsverk**

*"Jag tror det, om informationen från migrationsverket om asylprocess hade blivit bättre... Och vem som har ansvaret, det är ett gemensamt ansvar och det är ju viktigt att man samarbetar."*

#### **Socialtjänst**

*"Ja jag tycker det skulle kunna se annorlunda ut om man hade klara riktlinjer från högre instanser. Vem ligger ansvaret och vem ligger betalningsansvaret för det är väl också det som styr hela frågan. Vem ska betala för dessa tjänster. Och kommer det då antal asylsökande så belastar det ju alla myndigheter och vårdcentraler och allt, så det blir en belastning för alla."*

## **BUP**

*"Det viktiga är nog att det finns regler som är lätta att följa och beslutsvägar som är korta. Så att beslut kan fattas egentligen i princip direkt vid gränsen."*

## **Skola**

*"Jag tycker det ska vara en kortare tid innan de bestämmer om de ska fåstanna i landet eller ej."*

## **Socialtjänst**

*"Ja, det hade det ju säkert kunnat göra om det var klarare riktlinjer hur vi ska bemöta våra asylbarn. Man ska inte kunna komma med nya skrivelser och ansökningar utan man måste kunna få ett besked... ju mer man förlänger det desto sämre mår familjen kan man säga faktiskt. De lever på hoppet ju, givetvis. Men det blir också samtidigt att de aldrig kommer ur det negativa, spiralen så att säga. Och då tror jag att det är bättre att få ett besked. - Ni ska utvisas och det i morgon. Även om det kan låta hårt så är det bättre att få ett besked."*

## **BVC**

*"Ja, att man hade haft mycket mera läkartimmar på vårdcentralen så barnen hade blivit omhändertagna snabbt och blivit undersökta. Både barn och vuxna, man vet ju inte om de bär på någon smitta till exempel. Det har man ju inte någon aning om. Att det fanns ett dagis så att man kan integrera migrationsverkets dagis och ett vanligt dagis. Så att de kan träffa andra barn och lära sig svenska och se andra barn så att säga. Såvisst är det mycket man skulle kunna göra med enkla medel. Det säger jag som sitter här men alltså tror jag faktiskt att man får möta andra barn och andra svenskar mer än på vårdcentralen så att säga. /.../ Det är en väldig tyngd på vårdcentralen och då känner jag kanske att man prioriterar olika saker. Någon tycker det är viktigare att undersöka dem på 80 år och jag tycker att nu är det dags för de här."*

## **Skolpsykolog**

*"Det tycker jag är en fråga om hur mycket resurser man satsar. Det är klart. Men när det gäller barnen så tycker jag kanske att man skulle ha en annan reglering på ett annat sätt. Alltså hur de ska tas om hand. Att de ska ha en daglig verksamhet och så vidare att man kanske borde gå in med någon kurativ och psykologisk undersökning."*

## **Barnhälsovårdspsykolog**

*"Jag har liksom inte funderat över det, de är ju spridda över så många kommuner..., och små kommuner så då fick man bygga upp någonting i varje kommun. Och det kan jag ju tänka mig vara kostsamt och kommunerna kan ju inte stå för de kostnaderna. /.../ jag vet inte om man kan samla tillräckligt med kompetens och erfarenhet. Utan att man kanske på något sätt skulle förstärka samarbetet mellan migrationsverket och kommunerna. Och tillskapa mer resurser till exempel på den sociala sidan, inom socialtjänsten de behöver ökade resurser för att ta hand om de här. Det behövs ökade resurser på vårdcentralerna, de konsumerar rätt så mycket sjukvård de här familjerna. På barnvårdscentralerna där behövs det också mer resurser".*

I frågan om det skulle kunna se annorlunda ut och i så fall hur kan vi skönja åsikter om krav på klarare och bättre riktlinjer samt mer resurser för att klara av att ta hand om asylbarnen på ett bra sätt. Vad gäller att kunna ta hand om barnen på ett bra sätt har Pierre Schori, Minister för internationellt utvecklingssamarbete, asyl och migration sagt " *Den osäkerhet om framtiden som föräldrar känner under asylförfarandet innebär ofta en stor påfrestning för barnen. Det är därför viktigt att barn under den tid de ansöker om asyl får det stöd och den hjälp de behöver, att de kan gå skolan och fortsätta sina liv så normalt som möjligt.*"<sup>33</sup>

### **5.1.8. Hur ser samarbetet ut mellan myndigheterna vad gäller asylbarnens situation?**

- skolan
- BUP
- sjukvård
- socialtjänsten
- Migrationsverket

#### **Migrationsverk**

*"I skola finns det alltid samarbete /.../ jag brukar beskriva mig som en bläckfisk när jag är ute och beskriver asylprocessen i kommunerna... Det gäller att det finns ett bra samarbete mellan BUP och socialtjänsten, skola, daghem, alla som kommer i kontakt med barnen. Och fungerar det samarbetet så fungerar ju även det andra. Och visst alltså socialtjänstkontoren är ganska så villrådig, vems är ansvaret. De vet inte riktigt alltid vem som är ansvarig om något dyker upp, då är det ju bra om de ringer mig och att man löser det tillsammans.*

---

<sup>33</sup> Konferens angående barn i asylprocessen, I förordet.



*/.../ Det behövs inte så mycket BUP- kontakter. Vi kan inte hjälpa dem i deras arbete för vi är inga specialister. De är jätteduktiga på sitt område.*

*/.../ Sjukvården har vi också kontakt med, vårdcentralerna. Det finns en så kallad OV- handledare, organiserad verksamhetshandledare. De ser till att sjukvården får vetskap om nyanlända asylsökande."*

### **Socialtjänst**

*"Jag tycker att det är ett dåligt samarbete mellan samtliga, men jag tycker skolan, i varje fall ifrån den erfarenheten jag har härifrån, skolan och barnomsorg, har nog ett bättre samarbete. Mitt samarbete har varit bäst med skola och barnomsorg framför allt. Där har man fått bra människor att prata med som ofta har ett stort kunnande för de stora barnen går ju i regel i skolan så därför känner skolan dem.*

*Mitt samarbete med migrationsverket det har inte varit... alltså vi har ett samarbete men det har mer varit hur ser det ut för familjen i helhet, ska de ut härifrån eller tror man de kan stanna. Det är mer ett sådant samarbete. Annars tänker vi väldigt olika när det gäller barnen... vi tittar på olika bitar istället för att ha samma må känns det som."*

### **BUP**

*"... Inte mer än att det finns en skolläkare som ju ser till alla barns behov på skolan till samma sätt men inte något speciellt samarbete mellan oss det finns det inte. /.../*

*Sjukvården ... det är ju så här att de här barnen har ju oftast samma väg hit som alla andra barn. ... det är antingen vi skolan, vårdcentral, barnvårdscentral... så kommer det en remiss hit. Så det de inte har är den här direktkontakten från föräldrarna, att de själva ringer hit och det beror ju på språket. Men annars något speciellt samarbetsnät som sådant har vi inte. /... / Ofta är det ju ingen kontakt med sjukvården eller andra instanser*

*Det är ju inte så att vi har särskilt mycket direktkontakt med Migrationsverket. Det är ju i de fall de vill ha in ett intyg att vi har sett ett barn... Men det är ju oftast inte Migrationsverket utan det är oftast familjens advokat som vill ha ett intyg för olika saker. För att kunna sköta ett överklagande. Så någon direkt tjänstemannakontakt som sådan, nej. Inte vad jag har stött på i alla fall.*

*Socialtjänsten... där finns det specifika personer att samarbeta med och det kan man ju utveckla just i asylärendena om man märker att det blir mer och mer i en kommun. Och det gör vi ju, det beror ju helt på behovet som sagt belastningen skiftar från år till år."*

### **Skola**

*"Sjukvården... det har ju varit såhär att alla har varit såöverbelastade sista tiden så när våra asylsökande barn som egentligen ska vara läkarundersökta när de kommer hit till oss, har fått gå och vänta och vänta för att de ska kunna ta emot dem i sjukvården. Och då sätts det lång tid innan de har kunnat börja skolan. Men det beror på att de också har det jobbigt. Sådet är sådana saker som gör att det inte är så bra som det skulle kunna vara mellan oss.*

*/.../ Migrationsverket ... Jo, jag säger att det har blivit bättre och bättre.*

*/.../ BUP... Det har varit så svårt att få någon hjälp där inifrån. Vi har känt att de inte har haft någon förståelse för hur dåligt de här barnen har mått. Men det är väl samma sak där, de är också överbelastade och så vill de sätta gränser någonstans. Men vi har känt att det har varit dålig förståelse för de här barnen. Men de ser mer än vad vi gör och de ser på ett annat sätt än vad vi gör kanske.*

*/.../ Socialtjänsten... vi har möte en gång per månad, alla som jobbar med invandrare hos oss. Tidigare var det så att den som jobbade på socialtjänsten och hade ansvaret för invandrare kom hit här till oss på alla de mötena. Men nu har vi inte haft så många flyktingar och de här asylsökande räknades inte in... Men vi, skolan måste ju alltid ta emot elever. Alla barn har rätt att gå i skolan. Då har vi stundtals inte känt att vi har fått det stödet vi har velat ha hos socialförvaltningen. Eller att de har sagt att - det här avtalet slöts inte genom kommunen utan genom ett bostadsföretag och migrationsverket. Men där får jag också säga att det har blivit bättre den sista tiden. Men sen vet jag också att de är överhopade där också"*

### **Socialtjänst**

*" Skolan... den är rätt god tycker jag. Det är ju nästan den närmsta samarbetspartnern så att säga som socialförvaltningen har... Så den är god tycker jag.*

*/.../ Sjukvården... I det stora hela rätt sågod tror jag. Det är väl den näst största samarbetspartnern.*

*/.../ Migrationsverket... Det tror jag inte är särskilt stort tyvärr. Det är nog tvåmyndigheter som jobbar i det fördolda. Känner nog väldigt lite till om varandra. Jag känner väldigt lite till om migrationsverket. Kanske påsenare tid har jag pratat med ett par handläggare på migrationsverket som har beskrivit hur de jobbar och efter vilka lagar dem har... men det är väldigt lite samarbete tyvärr.*

*/.../ BUP...Jo, det är bra."*

## **BVC**

*"Skolan... den kontakten vi har med skolan är ju skolsköterskan när vi lämnar över BVC-journalerna från barnens sista besök från 5 1/2 till de ska börja skolan såatt säga.... för när de väl har lämnat BVC såär det skolan som tar över.*

*Visst skulle man kunna haft det mer men när man väl har släppt dem dåär inte ... dåslutar barnhälsovården att fungera. Den sträcker sig från 0 - 6 år och sen tar skolan över. Det ingår ju i det här basprogrammet, de här kontrollerna och undersökningar som finns. Men visst man kan väl alltid ha mer samarbete det är ju aldrig fel.*

*/.../ Migrationsverket... Trögt, det får jag lov att säga, det blir alltid påvåra initiativ.*

*/.../ BUP... jag har väl haft någon som jag tycker vi har skickat ärendet fram och tillbaka några gånger. Som jag har skickat till barnpsykologen och de har skickat det till BUP. Innan det har jag dåskrivit en förtur till det här dåoch sågick ärendet fram och tillbaka, fram och tillbaka. Det är inte mitt bord, socialtjänsten säger att det är inte deras bord och migrationsverket vill inte betala dagiset och det har varit... ja, det var inte precis bra. Men det var det barnet som jag har haft kontakt med BUP om. Jag remitterar inte direkt till BUP utan det går via skolpsykologen och sen skickar hon dem vidare. Men den var väl inte sålär jättebra, den kontakten. Dåkände jag att det är inte mitt bord säger den och såsäger nästa det är inte mitt bord. Kan man fånågon annan till att ta det bordet såär det bra.*

*/.../ Socialtjänsten... nu sista gångerna vi har träffats har det nästan bara varit asylbarn men det är jättebra för dåär barnhälsovårdsöverläkaren där ocksåpsykolog från skolan och*

*barnhälsovården och jag och distriktsläkare och socialsekreterare. Då diskuteras mycket anonymt och icke anonymt asylbarn. Då känner man att... ibland är man sånsam i sin roll såman behöver diskutera det med andra... Man diskuterar migrationsverket, man diskuterar överhuvudtaget runt barnen och det tycker jag känns jätteskönt. Det är ju samma barn vi har bekymmer över allihop, i regel. Och då tycker jag faktiskt att det är väldigt bra. Vi träffas var 6:e vecka och det känns väldigt bra... Så jag upplever det positivt och jag tror att det tycker allihopa, det känns så i alla fall."*

### **Skolpsykolog**

*" Skolan... Jag är inte inkopplad i de här ärendena på något systematiskt sätt utan tidigare när vi hade dem samlade i grupp hade jag ofta ganska mycket kontakt med den läraren som hade dem. Hon ringde mig ofta och jag var där och pratade med ungarna i klassen. Men nu när de är utspridda i alla möjliga klasser i kommunen så hänger det på det vanliga elevvårdssystemet om de kommer och till mig.*

*/.../ Sjukvården... Det tycks fungera bra utifrån de få erfarenheter jag har. Så när man har sökt hjälp så verkar de ha fått det. Om de kan ta för sig, jag tror det hänger på de om de själva kan vara aktiva och hävda sina behov.*

*/.../ Migrationsverket... Inte helt bra. De kontakter jag haft där måste jag erkänna att jag känner en viss kyla i bedömningarna. Att jag kände en viss brist på engagemang... Det var ju paragraferna och ingenting mer.*

*/.../ BUP... Jag har inte haft något samarbete med BUP om de här barnen... jo det har jag ju. Jag har remitterat in ett par stycken men sen har jag inte hört något mer om dem, jag har bara fått bekräftelse på att de har tagit emot dem. Men jag menar de har ju ingen skyldighet att ge någon återföring/återkoppling där. Men på något sätt så utgår jag från att de tas omhand*

*/.../ Socialtjänsten... När det gäller de här så hänvisar de till migrationsverkets ansvar så att ... ja det är frågan vem det är som ska hålla i ärendet."*

## **Barnhälsovårdpsykolog**

*"... eftersom jag arbetar med barn upp till sex år blir det barnomsorgen jag arbetar med. Distriktsköterskan, distriktsläkaren, socialtjänsten och barnomsorgen som jag samarbetar med där tycker jag vi har ett bra samarbete. Men det handlar nog också om att vi tidigare, innan vi hade alla dessa asylsökande barn byggt upp bra samarbetskanaler... och sedan har jag varit så länge i... så att jag känner till resurser och möjligheter.*

*Jag har bra samarbete med socialtjänsten, eftersom vi träffas regelbundet.*

*Jag har bra samarbete med distriktsköterskorna (BVC) och med barnomsorgen också. Så att på så sätt tycker jag att samarbetet är lätt för att jag vet var jag ska vända mig och vem jag ska vända mig till.*

*/.../ BUP... inte mycket, jag har ringt vid några ärenden och någon har vi remitterat till BUP. Men det samarbetet är väl liksom magrare. Och jag tycker att BUP inte varit till så mycket hjälp egentligen".*

När det gäller samarbetet med migrationsverket tycker vi oss märka att de flesta informanterna upplever ett dåligt samarbete med denna myndighet. Vad gäller samarbetet med socialtjänsten säger alla informanter utom en att samarbetet är bra. På frågan om hur samarbetet fungerar med BUP anar vi att informanterna är delade i två läger. Den ena tycker att samarbetet är bra och den andra hälften känner sig missnöjda. Samarbetet med skolan, anar vi utifrån informanternas svar i stort sätt vara bra.

Våra informanter ger en bild av att ha en förståelse för varandras arbetsbelastning och stressade situation. Vilket är bra om ett samarbete ska kunna fungera, men vilket kanske också fördröjer en nödvändig förändring av systemet. Då det innebär att man i och med detta till viss del accepterar situationen och därmed bidrar till dess upprätthållande.

Enligt migrationsverkets rapport är asylsökande barnfamiljer i kontakt med ett flertal organisationer, såsom personal på öppen förskola, skolpersonal, sjukvårdspersonal, lärare i de vuxnas organiserade verksamhet samt frivilligarbetare. Man menar att dessa myndigheter och organisationer ofta arbetar helt oberoende av varandra och att detta ibland är tvunget på grund av sekretesskäl. Dock säger man att en ökad samverkan vore önskvärd. Man säger också att en grundförutsättning för en sådan samverkan är att de olika aktörernas roller är tydliga. Ytterligare en betydelsefull aspekt är att alla delaktiga runt de asylsökande familjerna har ett ansvar. För att ansvarsfördelningen ska vara tydlig för alla berörda myndigheter och instanser

behövs det gemensamma möten och nätverk över verksamhetsgränserna. Detta är en förutsättning för en öppen diskussion om problem och möjligheter till förändring.<sup>34</sup>

Vi menar med underlag av vår undersökning och Migrationsverkets rapport att ett samarbete över gränserna skulle vara positivt och också är något som vi sett efterfrågas av vissa av våra informanter. De av våra informanter, till exempel barnhälsovårdpsykologen och BVC, som till viss del redan har detta samarbete tycker att det är väldigt bra och upplever det som positivt. Vi tror med underlag av detta att ett utökat samarbete skulle kunna leda till en bättre situation för de asylsökande barnen och deras familjer.

### **5.1.9. När ni arbetar med familjerna hur mycket kommer barnen till tals?**

#### **Migrationsverk**

*"Det beror helt och hållet på situationen, om föräldrarna mår dåligt så gör jag hembesök när barnen är i skolan, är det barnet som mår dåligt så är det barnet som vi pratar med tillsammans med föräldrarna och föräldrarnas tillåtelse."*

#### **Socialtjänst**

*"Det beror ju på hur gamla de är såklart. Men i de fallen där det varit större barn så är det många gånger de man kan tala direkt med, därför att det är de som kan svenska. Annars har vi ju tolken. Vi måste ha tolk med oss på samtliga sådana besök och är det då större barn så kan man vända sig direkt till dessa barnen och få en uppfattning om hur de själva mår och de berättar rätt så gärna hur de har det. Sen är där en del barn som är väldigt rädda, vi är ju främmande människor och kommer i regel minst två-ofta tre in i familjen. Så att det är inte alltid man får möjlighet att prata med barn."*

#### **BUP**

*"Barnen kommer till tals lika mycket som andra barn. Det är ju barnen man frågar först... Det är klart är det småbarn så får man ju fråga föräldrarna men så fort barnen är så stora att de kan tala är det ju dem man pratar med om hur de mår vare sig det är kroppsligen eller själsligen. Och sedan tar man ju in hela familjen tillsammans och syskon och så... Man försöker att ha barnet i centrum i alla fall. Ibland är det så att barnen pratar mer än*

---

<sup>34</sup> Rapport från Migrationsverket s.20

*föräldrarna men man ska ju ha tolk också Men det är ju likväl barnen man ska prata med och inte föräldrarna såatt säga. Det är min ståndpunkt och det är så jag försöker arbeta."*

### **Skola**

*"Jo, det tycker jag att de gör. För när vi har utvecklingssamtal så är det ju barnen som är i centrum och vi har alltid barnen med. Så det tycker jag de får. De får vara med i samtalet och vi frågar de mycket också.. Vi har fått många från som sagt forna Jugoslavien och de är mycket intresserade av sina barn, kollar upp dem och att det fungerar i skolan. Det är positivt."*

### **Socialtjänst**

*"Jaa, det beror lite på åldern men... jag tror att det är viktigt att alla får komma till tals. Barnen bär ofta symptomen av föräldrarnas ångest och oro. Det är min erfarenhet av migrationsproblematiken. Så att, det är fifty-fifty skulle jag vilja säga då jag möter dem."*

### **BVC**

*"Många av de här pratar ju ingen svenska alls och jag har ju tolk i många fall. I alla fall kan jag ju inte ha tolk, men, så att det. Det är ju både små och stora barn så visst de kommer ju inte till tals så där jättemycket om jag ska vara ärlig. På grund av språket och på grund av tolken ibland. För ibland är det ju ett hinder att ha en annan, en ny person med. Även om jag försöker hålla mig till samma tolk så är det en annan person. Och vad vill de berätta när här sitter en annan människa förutom mig, vad vill de berätta för mig när här sitter en till. Jag har ett lysande exempel för ett tag sedan där barnpsykologen var inblandad och föräldrarna ville inte berätta för tolken. Förrän efter det här året när hon lärt sig lite svenska så att hon kunde prata med psykologen lite mer och då kunde hon berätta för psykologen sånt som hon inte ville berätta när tolken var där."*

### **Skolpsykolog**

*"Alltså det är ju i stort sett bara barn som jag har haft kontakt med, men så har jag ringt och pratat med föräldrar lite grann. Men det har ju varit barn som har kommit upp och det har ju varit de som har varit lite äldre."*

## **Barnhälsovårdpsykolog**

*"Det beror på hur gamla barnen är. När barnen är en 5-6 år så pratar jag med barnen också".*

Vi skönjer ett mönster bland informanternas svar som visar på att de alla strävar efter att barnen ska komma till tals. I denna fråga anser vi att Pierre Schori, Minister för internationellt utvecklingssamarbete, asyl och migration uttrycker ett stöd för denna tanke om barnen när han säger att *"De får aldrig behandlas som bihang till sina föräldrar utan som personer med egna rättigheter"*.<sup>35</sup> Generellt sett upplever man att tolken är nödvändig för att bryta igenom språkbarriärer, men samtidigt blir ett hinder då det är svårt för klienterna att berätta om sina problem med en extra okänd person närvarande i rummet. Informanterna var också överens om att barnets ålder styr hur mycket det kommer till tals.

Detta innebär att bilden av asylbarnens situation i Sverige påverkas av deras ålder men även av föräldrarnas allmäntillstånd. Som vi ser det måste det vara så att den mest rättvisande bilden uppstår i ett möte när man talar samma språk och inte är i en beroendeställning. Följaktligen blir det svårt för dessa barn att komma till tals på lika villkor så länge de inte kan svenska eller är för små för att bli tillfrågade. Detta innebär att så länge de inte uppfyller dessa kriterier blir de också mer ohörda och därmed mer ensamma med sina känslor och sin ångest, något som tjänstemannen och föräldrarna säkert upplever.

### **5.1.10. Finns det något som du vill tillägga som du känner är viktigt eller som du tycker vi har glömt?**

*"Man hade ju önskat att regeringen satt upp lite klarare mål om hur kommunen ska bemöta de här barnen. De har ju förvisso alla rättigheter precis som alla andra svenska barn, men det försvåras att göra ett bra behandlingsarbete och långvariga terapier med dessa barnen eftersom vi aldrig vet om vi får träffa dem på måndagen när vi kommer tillbaka. De kan faktiskt sitta på ett flygplan ner. Och det ställer till besvär och jag tror att det är det som hindrar att ... alltså inte medvetet att de skyfflas underst i högen på BUP och socialtjänst och andra men det är lite maktlöst att veta så här. Vad ska vi göra med de här?"*

---

<sup>35</sup> Konferens angående barn i asylprocessen, I förordet.



*"Pånyheterna igår var det att Sverige är det land som tar emot mest asylsökande och det är inget fel i det men man måste tänka till innan man tar emot dem och lägga upp något vettigt. Man kan inte bara ta emot dem och inte ens ha en tanke bakom det hela. Det tycker jag är frustrerande."*

På denna avslutande fråga säger de flesta informanterna att de inte har något att tillägga. Dock har vi valt att presentera två citat som vi tycker är intressanta för arbetet. Vi tycker oss här se att båda informanterna trycker på att problematiken kring asylbarnen i första hand ligger på en regeringsnivå. Vi kommer att analysera denna del av arbetet med hjälp av Jamrozik och Nocellas Residualist conversion of social problems under följande stycke.

## **5.2. Analys efter Jamrozik och Nocellas teori.**

Våra informanter ger oss en bild av att de inte kan ge asylbarnen den hjälp de behöver. Det finns en allmän känsla av uppgivenhet i deras uttalande och man säger också att resurserna upplevs som mycket otillräckliga. Detta kopplat till att man som tjänsteman tar på sig det faktiska ansvaret för dessa barn, även om man alltid ser det som att någon annan har det yttersta ansvaret. Uppenbarligen så är det så att man känner en brist i systemet. Dock upplever inte migrationsverket detta problem lika tydligt som de andra informanterna, då man där är unik i sitt uttalande om att det är regeringen **och** föräldrarna som bär det yttersta ansvaret för asylbarnens situation.

Intressant att belysa är också att migrationsverkets roll i systemet är att slussa ut asylsökande i kommunerna och inte att integrera dem i samhället enligt ett uttalande av Mona Sahlin<sup>36</sup>. Alltså är migrationsverkets roll att se till att alla asylsökande har någonstans att bo. Sen är det upp till socialtjänsten, på grund av vistelsebegreppet, att komma på en lösning för detta problem som hotar den rådande strukturen.

Detta gör att även vårdcentraler och skolor blir drabbade. Alla känner ett hot såväl mot det ekonomiska systemet som mot de resurser som inte räcker till. Detta gör att man känner asylbarnen som ett problem för samhället. De blir bärare av detta sociala problem. Trots att den egentliga problematiken ligger på en strukturell nivå, där det finns en uppenbar brist mellan de olika organisationerna och en dålig insikt i vad de andra egentligen håller på med.

---

<sup>36</sup> Nordvästra Skånes Tidningar (NST) 2002-12-04

De skulle säkert underlätta hur man ska tillmötesgå asylbarnen om det fanns en tydlig information mellan myndigheterna vad det gäller deras funktioner i dessa ärenden. Istället menar vi att systemet bidrar till att dessa barn blir deprimerade och rädda då deras föräldrar inte vet var de ska vända sig för stöd och inte själva orkar ge dem något. Men detta problem beror naturligtvis inte bara på att systemet är dåligt, givetvis inser vi att deras hemska krigsupplevelser också påverkar barnens situation. Men dessa krigsupplevelser måste föräldrarna få bearbeta, en vård som de nekas i Sverige om det inte är akut<sup>37</sup>. Detta påstående stärks också av Angel och Hjern (1992) då de i sin bok betonar vikten av att samhället tar sitt ansvar för dessa föräldrar.

De beskriver också den problematik som kan drabba dessa familjer då föräldrarna på grund av att de lider av PTSD inte kan gränssätta sina barn på ett sunt vis.<sup>38</sup> Även Barnombudsmannens rapport tar upp vikten av föräldrarnas förmåga att känslomässigt kunna stödja sina barn då man säger att det är av avgörande betydelse för barnet.<sup>39</sup>

Vidare menar vi att då man känner att det system som finns i landet inte räcker till, eller man kanske till och med inte känner sig välkommen någonstans, så kan detta leda till att man som förälder grips av panik. Hur ska det gå för mina barn blir säkert den mest primära tanken som slår en som förälder. En av våra informanter berättade om en förälder som upplevde ett sådant uppgivit tillstånd att han tyckte det vore bättre att han tog livet av sig så kunde staten få ta hand om hans barn så de fick det lite bättre. Han hade inget kvar av sin föräldraroll och visste ingen annan utväg för att göra det bättre för barnen. Skulle han ha tagit sitt liv så skulle det ha inneburit att hans barn, sett ur Jamrozik och Nocellas teori, kommit upp till att bli ett politiskt problem som än en gång måste göras om till ett tekniskt lösbart problem.

Våra informanter ger oss vidare en bild av att de inte kan ge asylbarnen den hjälp de behöver. Det finns en allmän känsla av uppgivenhet i deras uttalande och man säger också, som vi nämnt tidigare, att resurserna upplevs som mycket otillräckliga. Detta kopplat till att man som tjänsteman tar på sig det faktiska ansvaret för dessa barn, även om man alltid ser det som att någon annan har det yttersta ansvaret gör att problematiken förstärks. Uppenbarligen så är det så att man känner en brist i systemet. Dock upplever inte migrationsverket detta problem på

---

<sup>37</sup> <http://www.utlanningslagen.se/> 2002-12-18

<sup>38</sup> Angel, B., Hjern, A. s. 50-51

<sup>39</sup> Barnets bästa i asylärende s.5

samma vis som de andra informanterna, då man där är unik i sitt uttalande om att det är regeringen **och** föräldrarna som bär det yttersta ansvaret för asylbarnens situation.

Många av våra informanter efterlyser tydliga riktlinjer från den organisation eller myndighet som ligger över den egna. Varför det? Sett ur Jamrozik och Nocellas teori skulle detta kunna bero på att man känner en frustration och hot mot den rådande ordningen i samhället. Genom att man gör en strukturell förändring från den politiska nivån såsom att komma ut med riktlinjer för hur dessa barn ska tas om hand, så kan problemet med vem som har det yttersta ansvaret för dessa barn föras ner på en administrativ nivå. Här skulle tjänstemännen lättare kunna agera. Problemet med asylbarnens situation skulle nu göras tekniskt lösbart och därmed kunna komma ner till nästa nivå, den operativa nivån, där problemet omvandlas till ett personligt problem hos asylbarnen, därmed är det inte någon i systemet som behöver känna skuld för att situationen ser ut som den gör. Snarare skulle tjänstemännen och allmänheten, sett ur Jamrozik och Nocellas teori, få en legitimitet i att den bristande asylpolitiken beror på de hjälpsökandes, det vill säga asylbarnen med familjers problematik, vilket vi kan se idag.

Därmed har tjänstemännen fört tillbaka ett problem som många gånger framställs som ett personligt problem till den politiska arenan.

Vidare skulle vi vilja nämna en annan del av problematiken kring asylbarnen i Sverige. Vi har genom våra intervjuer fått en uppfattning om att tjänstemännen som arbetar med dessa barn har ett bra KASAM. Samtidigt så konfronteras de med dessa barn, med tillhörande familjer som har ett mycket dåligt KASAM. Att barnen har en dålig känsla av sammanhang beror dels på att de har en bakgrund av traumatiska händelser (ofta krig) som de flytt ifrån, men det är även ett strukturellt problem som tjänstemännen upplever sig inte kunna göra något åt. Detta på grund av att de beslut som tas på den politiska nivån ligger för långt ifrån tjänstemannen själv men också på grund av för dåliga kunskaper om vilka organisationer som är ansvariga för vad. Det i sin tur leder till att man inte agerar mot den politiska nivån. Detta resulterar i en frustration hos tjänstemannen. När man känner frustration gör man, enligt Jamrozik och Nocella, om det som är frustrerande till ett personligt problem för att man ska kunna härbärgera det. Kontentan av detta blir att problemet kvarstår och barnen får det inte bättre. Alltså blir det rundgång i systemet vilket leder till att nästa gång samma problem dyker upp så blir det ett nytt barn som drabbas av det som egentligen är ett strukturellt problem.

Dessutom skulle vi vilja nämna en del om informanternas samarbete, detta är en viktig del i arbetet, utan samarbete så menar vi att arbetet blir sämre för dessa barn. Här ser vi hur alla upplever sig ha ett fungerande samarbete med skolan. Detta skulle då kunna bero på att det arbetar personal på den skola vi undersökt som har lätt för att samarbeta, men vi tror inte det är hela sanningen. En annan del som vi ser i detta är att skolan har en mycket tydlig roll som är styrd från strukturell nivå. De ska ta emot alla barn som har åldern inne för att gå i skolan. Detta menar vi gör skolans roll betydligt enklare i dessa ärenden. Vilket i sin tur leder till att de kan göra ett bra arbete med asylbarnen, då det inte råder något tvivel om deras roll.

Socialtjänst och BUP har inte denna självklara roll, de vet ofta inte efter vilka riktlinjer de ska arbeta utan, säger att de börjat agera efter eget huvud för att kunna hjälpa asylbarnen och det samma gäller även såväl BVC som barnhälsovårdpsykologen. Vi har i våra intervjuer fått ta del av åsikter om att man efterfrågar tydligare riktlinjer och mer resurser för att kunna hjälpa dessa barn. En massa energi går åt hos tjänstemännen för att lösa de problem de ser kring varje barn, då de inte vet om de agerar rätt eller fel på grund av vaga riktlinjer. Detta menar vi kan innebära att tjänstemannen upplever en osäkerhet i sitt arbete med dessa barn.

Vidare kunde vi se att migrationsverket inte uppfattade sig ha några samarbetsproblem med någon. Däremot upplevde många av informanterna att de hade samarbetsproblem med migrationsverket, någon tyckte till och med att de var kyliga. Hur kan detta komma sig och vad gör det mot barnen? Med hjälp av Jamrozik och Nocellas teori kan vi se att migrationsverket fört ner problemet till den administrativa nivån. Men detta är inget som man på den administrativa nivån vill gå med på. Man menar på denna nivå att problemet ligger på den politiska nivån och vill inte lösa problemet åt migrationsverket. Istället vill man ha till stånd tydliga riktlinjer, som man kanske skulle kunna få med hjälp av en grundlig utredning av asylbarnens situation i Sverige. Den administrativa nivån vill alltså inte lösa problemet utan skjuta på det till dess att tydliga direktiv tagits fram därefter skulle de i så fall kunna ta sig an det och förflytta det till den operativa nivån. Resultatet av detta skulle därmed, som vi uppfattar det, med stor sannolikhet bli att problemet blir personligt bundet hos/till vissa grupper. Därmed sett ur Jamrozik och Nocellas teori skulle systemet skyddas från den obalans som uppstår då man inte vet hur man ska hantera dessa familjer. Som det ser ut nu upplever vi att asylbarnen riskerar att behandlas som en "het potatis" som kastas mellan olika myndigheter då ingen vill ta tag i problemet förrän det lösts på politisk nivå.

Med hjälp av BBIC kan vi här se att följden för asylbarnen blir att deras situation i hemmet blir alltmer ansträngd. Sett ur barnets perspektiv är det svårt att få den trygghet det behöver om det inte kan lita på samhället det lever i eller om det har föräldrar som inte fungerar, helt eller delvis, till följd av detta dysfunktionella system. På så vis blir det också svårt för barnen att ta till sig sin utbildning, eller skaffa sig kamrater då deras sociala beteende kan komma till att skadas av den dåliga miljö de växer upp i.

Dessutom menar vi att då dessa barns familjer inte får den uppbackning de behöver under den tid de är i Sverige så riskerar det att leda till brister inom samtliga av de 14 områden som beskrivs under föräldrarnas förmåga och familj och miljö. Då menar vi framför allt grundläggande omsorg, känslomässig värme, gränssättning, stabilitet, hur familjen fungerar, familjens nätverk, boende, ekonomi, familjens sociala integrering samt resurser i den närmaste omgivningen. Detta är inte barnets bästa menar vi eftersom vi anser att barnets bästa måste utgå ifrån att det finns en trygghet och att det finns föräldrar med en tydlig roll i familjen.

## **6. SLUTDISKUSSION**

I denna uppsats har vi haft som syfte att försöka belysa asylbarnens situation i Sverige, med utgångspunkt i nordvästra Skåne, samt belysa ansvarsfrågan. För att uppfylla detta syfte valde vi att använda oss av tre huvudfrågeställningar;

- Vem har det yttersta ansvaret för asylbarnen i Sverige?
- Hur ser situationen ut för asylbarnen i nordvästra Skåne?
- Hur ser samarbetet ut mellan myndigheterna vad gäller asylbarnens situation i Sverige?

Vi tycker att denna uppsats har stor relevans för socialt arbete dels eftersom vi i vår undersökning har funnit att det finns problem och otydligheter som man måste hitta en lösning på för att asylbarnens situation i Sverige ska bli bättre, men även för att underlätta och klargöra för tjänstemännen som kommer i kontakt med dessa barn.

Utifrån det urval vi har gjort av informanter, som fått representera stora myndigheter och organisationer som arbetar med asylbarn, kan vi förstå en del av den frustration, ångest och

känsla av maktlöshet som finns bland både yrkesutövare och asylsökande. Det vi också har sett i vår undersökning är att det finns en vilja hos samtliga informanter att ge asylbarnen, som de möter, en så bra tid som möjligt i Sverige.

Alla vi har varit i kontakt med under detta arbete har varit fullt medvetna om att asylbarnen har samma rättigheter som svenska barn. Men vi menar att de inte har det eftersom de inte har rätt till friska föräldrar. Om inte deras föräldrar har rätt att få hjälp med att bearbeta sina trauman så att de kan fungera som föräldrar igen hur ska då barnen kunna uppleva en trygg uppväxtmiljö? För oss blir det väldigt uppenbart att om föräldrarna mår dåligt visar barnen symptom av detta. Detta påstående styrks också i våra intervjuer där en av informanterna säger att barnen inte är det huvudsakliga problemet utan det är att föräldrarna mår så dåligt att de inte kan ta sitt föräldraansvar. Vi menar att om asylbarnens situation ska förbättras i Sverige måste vi erbjuda föräldrarna mer än bara akutsjukvård så att de orkar med den prövning det innebär för en familj att leva under asyl i ett främmande land.

Men det räcker inte med att de asylsökande får bättre rättigheter, vi anser också, efter att ha hört våra informanters bild av asylbarnens situation, att det måste till mer resurser hos såväl kommuner som sjukvård.

Slutligen vill vi knyta an till vad vi antyder i rubriken till vår undersökning, "det hade varit bra om det hade varit bättre". Vi hoppas att mer forskning kommer att bedrivas inom detta område och att barnens situation förbättras från den politiska nivån.

## 7. KÄLLFÖRTECKNING

Ahlin, M. (1997). *Efter flykten: Möten med bosniska barnfamiljer i Sverige*. Stockholm., Rädda barnen.

Andersson, G. (2002). *Unga flickors ångest - en studie om skyddsfaktorer*. C-uppsats, Lund.

Angel, B., Hjern, A. (1992). *Att möta flyktingbarn och deras familjer*. Lund, Studentlitteratur.

Barn i utlänningsärenden: rapport från Migrationsverket. (2001). Norrköping, Migrationsverket

Egidius, H. (1994). *Psykologilexikon*. Stockholm, Natur och Kultur.

Halvorsen, K. (1992). *Samhällsvetenskaplig metod*. Lund, Studentlitteratur.

Hwang, P., Nilsson, B. (1995). *Utvecklingspsykologi*. Stockholm, Natur och Kultur.

Jamrozik, A., Nocella, L. (2000). *The Sociology of social problems*. Cambridge, Cambridge University press. 2:a upplagan.

Patel, R., Davidson, B. (1994). *Forskningsmetodikens grunder*. Lund, Studentlitteratur. Andra upplagan.

Schiratzki, J. (2000). *Barnets bästa i ett mångkulturellt Sverige*. Stockholm, Juridiska fakulteten.

När barn lever gömda: rapport från socialstyrelsen (1995:5).

Svensson, P-G., Starrin, B. (red.). (1996). *Kvalitativa studier i teori och praktik*. Lund, Studentlitteratur.

Sveriges Rikes Lag (2001). Stockholm, Norstedts juridik.

### HÄFTEN

Lannemyr, E. (1995). "Flyktingbarn på BVC". Karlstad, Landstinget i Värmland.

PM för uppsatsskrivare. (2001). Lunds universitet, socialhögskolan.

Barnets bästa i asylärenden. (2000). Barnombudsmannen.

Konferens angående barn i asylprocessen. (1998). Regeringskansliet.

### INTERNETADRESSER

<http://www.bbic.se/>

<http://www.utlanningslagen.se/>

<http://www.rb.se/konvention/>

<http://www.migrationsverket.se/>

<http://www.un.se/>

## 8. BILAGOR

### Bilaga 1. Intervjuguide

- Hur länge har du arbetat med asylbarn?
- Man talar mycket om begreppet barnperspektiv, vad innebär detta begrepp för dig?
- Vilka nationaliteter har du mest kontakt med?
- Upplever du att det har och har det skett någon förändring i ditt arbete sen du började fram till idag?
- Hur anser du att situationen för de barnen som lever under asyl i Sverige ser ut idag?
  - nordvästra Skåne?
- Vem anser du har det yttersta ansvaret för asylbarnens situation i Sverige?
  - Vad innebär det för dessa barn?
  - Vad är positivt och negativt för barnen med att det ser ut som det gör?
  - Skulle det kunna se annorlunda ut och i så fall hur?
- Hur tycker du att bemötandet för asylbarnen ser ut om man börjar med första kontakten vid gränsen till avvisning eller tillfälligt/permanent uppehållstillstånd, sett ur barnens bästa?
- Hur ser samarbetet ut mellan myndigheterna vad gäller asylbarnens situation?
  - Skola/skolpsykolog
  - Sjukvård
  - Migrationsverket
  - BUP
  - Socialtjänsten
  - Barnhälsovårdspsykolog
- När ni arbetar med familjerna hur mycket kommer barnen till tals?
  - Tar sig barnen/tonåringarna utrymme att komma till tals eller är de tysta?
  - Har du några knep för att tala med dessa barn?
  - Om det finns tonårsbarn i familjen följer de med till mötet?
  - Finns det något som du vill tillägga som du känner är viktigt eller som du tycker vi har glömt?